

แรงบันดาลใจจากลายรดน้ำ : พุทธประวัติ ตอน เสวย วิมุตติสุข

Inspiration from Gilded Black Lacquer Work: The Buddha's Life during Bliss of Emancipation

สถาพร เครือวัลย์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร ฐรี"สาขาทัศนศิลป์และการออกแบบ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี 0861392325

sthaphon_k@mail.rmutt.ac.th ,somporn@rmutt.ac.th

Straphung Khruewan and Assoc.Prof.Dr. Somporn Turee"Arts and Design

Rajamangala University of Technology Thanyaburi 0861392325

sthaphon_k@mail.rmutt.ac.th ,somporn@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยสร้างสรรค์เรื่อง แรงบันดาลใจจากลายรดน้ำ : พุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข เป็นการศึกษาเกี่ยวกับศิลปะลายรดน้ำ อันเป็นงานศิลปกรรมชั้นสูงของไทยที่บ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ในความเป็นชาติไทย แต่เนื่องด้วยในปัจจุบันนี้วัสดุอุปกรณ์บางชนิดหาได้ยากและมีราคาแพงจึงทำให้ในการสร้างงานศิลปะลายรดน้ำจะใช้งบสูงในการสร้างงาน อีกทั้งสีที่ปรากฏในงานยังถูกจำกัดไปตามสีของวัสดุ คือ สีดำจากยางรัก สีทองจากแผ่นทองคำเปลว ทำให้ผลงานมีรูปแบบที่ไม่หลากหลาย งานวิจัยสร้างสรรค์เรื่องนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ความรู้ของเทคนิคลายรดน้ำจากอดีตถึงปัจจุบัน ว่าในการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมลายรดน้ำนั้นมีแนวคิด เทคนิควิธีการ วัสดุอุปกรณ์ ในการสร้างสรรค์อย่างไร เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้มาสร้างสรรค์งานจิตรกรรมลายรดน้ำที่มีอัตลักษณ์พิเศษเฉพาะตนในเรื่องพุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข อันเป็นเรื่องราวของพุทธศาสนาที่ทรงคุณค่าทางจิตใจและ

ใช้สั่งสอนชาวพุทธให้เห็นถึงความสุขที่ได้พบธรรมะหนทางแห่งการหลุดพ้น ซึ่งจะทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปะลายรดน้ำในเชิงสร้างสรรค์ให้อยู่คู่กับสิ่งดีงามและชาติไทยสืบไป โดยการวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร พิพิธภัณฑ์ จิตรกรรมฝาผนังในวัด และผลงานของศิลปินที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์เป็น องค์ความรู้นำไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมลายรดน้ำ ชุดทดลอง จำนวน 2 ชุด และนำผลจากชุดทดลองมาสร้างเป็นผลงานสรุป

ผลการวิจัยพบว่าการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมลายรดน้ำนั้น สามารถใช้วัสดุบางชนิดที่หาได้ง่ายในปัจจุบันและมีราคาที่ถูกลงมาใช้แทนค่า กันได้ นั่นคือ ยางรักที่ใช้ในการทำพื้นงานในสมัยก่อนสามารถใช้สีเพล็กซ์หรือน้ำมันวานิชเคลือบด้านสำหรับสีอะคริลิกทดแทนได้ ทั้งยังสามารถคงสีเดิมของพื้นวัสดุไว้ได้ และแผ่นทองคำเปลวสามารถใช้ผงโลหะ คือ ผงเงิน ผงทอง วิทยาศาสตร์ ผงนาก ทดแทนได้ จากผลการศึกษาที่ได้ผู้วิจัยจึงนำมาใช้เป็น ข้อมูลผสานกับรูปแบบและแนวคิดส่วนตัวในการสร้างผลงานจิตรกรรมไทย แบบประเพณี เรื่องพุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข ที่ผสมกันระหว่างเทคนิค ลายรดน้ำกับงานประติมากรรมหุ่นต่ำ รองพื้นด้วยแผ่นนากเปลว แล้วเคลือบงานด้วยน้ำมันวานิชเคลือบด้านสำหรับสีอะคริลิก มีการใช้แผ่นทองคำเปลว ผงเงิน ผงทองวิทยาศาสตร์ ผงนาก และสีอะคริลิกผสมกัน เกิดเป็นศิลปะลายรดน้ำรูปแบบใหม่ที่ยังทรงคุณค่าคู่ควรกับเรื่องราวที่น่าเสนอ ทำให้ศิลปะลายรดน้ำมีความหลากหลายน่าสนใจยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ลายรดน้ำ, พุทธประวัติ, เสวยวิมุตติสุข

Abstract

This creative research entitled “Inspiration from Gilded Black Lacquer Work: The Buddha’s Life during Bliss of Emancipation” was the study on Thai gilded black lacquer work, a unique high class Thai art representing Thai identity. Some of the materials nevertheless used to produce the work were so difficult to find and expensive that affected the creation of the gilded black lacquer work. Moreover, the color appeared in the work was restricted to the color of the material which was the black color from lacquer varnish gained from the lacquer tree, and gold color from the gold leaf. Owing to this, the work was not produced in a variety of styles. This creative research aimed to study the body knowledge of the gilded black lacquer work in terms of techniques from the past to the present in the creation of the gilded black lacquer painting which focused on concepts, techniques, methods, and materials used with an aim to apply the knowledge gained to create a gilded black lacquer painting with a unique identity in the story of the Buddha’s life during the bliss of emancipation. It was the story of Buddhism that had spiritual value and was exploited to teach Buddhists to realize the happiness of exposing Dharma, the way of nirvana. It would make people in society live together in peace. It also could preserve the art of creative gilded black lacquer to remain with good things and the Thai nation forever. In this creative research, the data was collected from documents, museums, frescoes in temples, and the work of relevant artists and analyzed as a body of knowledge which was then used in the creation of gilded black lacquer paintings of two experimental sets. The results gained from the experiments were created in the form of summary work.

The results of the research revealed that in the creation of gilded black lacquer paintings, some materials that were readily available and less expensive and could be used instead of one another were lacquer varnish or Yang Rak in Thai. In the past, flex or matte varnish could be used as a replacement for acrylic paint and was able to maintain the original color of the material surface. Metal powder, namely silver powder, science gold powder, and copper alloy powder could be used as a replacement for the gold leaf. The results of the study were used as information, combined with the researcher's personal styles and notions to create the work of traditional Thai painting, the Story of the Buddha's Life during Bliss of Emancipation. It was a combination of gilded black lacquer techniques and low-relief sculpture, using copper alloy sheet as a foundation, and coated with matt oil varnish. Regarding to acrylic paint, the use of gold leaf, silver powder, science gold powder, copper alloy powder and acrylic paint were mixed together to create a new form of gilded black lacquer art. It was valuable and worth presenting the content of the story which made the gilded black lacquer art more interesting.

Keywords: gilded black lacquer, Buddha's life, bliss of emancipation

1. บทนำ

ศิลปะไทยมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานตั้งแต่ก่อนกรุงสุโขทัยที่เริ่มประกาศความเป็นชาติไทย ศิลปะอันทรงคุณค่าของไทยนั้นมีทั้งงานจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม หัตถกรรม ซึ่งศิลปะแต่ละแขนงนั้นก็ได้รับการรังสรรค์ ถ่ายทอด สืบทอดและพัฒนา มาตามแต่ละยุคสมัยเนิ่นนานจนกลาย

มาเป็นศิลปะที่มีเอกลักษณ์ของความเป็นไทยในปัจจุบันที่มีทั้งความงดงาม ประณีต บรรจง ทรงคุณค่าทั้งด้านความงามและเนื้อหาเรื่องราว สามารถบอกถึงความเป็นไทยได้เป็นอย่างดี

จิตรกรรมลายรดน้ำเป็นอีกหนึ่งศิลปะไทยอันทรงคุณค่า ถือเป็นงาน ประณีตศิลป์ขั้นสูง ที่บ่งบอกถึง อัตลักษณ์ความเป็นชาติไทย อันมีความ ประณีตอ่อนช้อย งดงาม แสดงให้เห็นถึง วัฒนธรรม ความเชื่อ ความศรัทธา ของคนไทยในอดีตจนถึงปัจจุบัน จิตรกรรมลายรดน้ำมักใช้ในการประดับ ตกแต่งข้าวของเครื่องใช้ในราชสำนักและทางพุทธศาสนา เช่น ตู้พระธรรม หีบพระธรรม ตาลปัตร ตลับหรือผอบ พาน เป็นต้น และใช้ประดับตกแต่ง อาคารทางพุทธศาสนาและราชมณเฑียร ทำให้เกิดภาพไทย และลายไทยขึ้น (น. ณ ปากน้ำ, 2533 : 8) เช่น ลายรดน้ำในหอเขียนพิพิธภัณฑวังสวนผักกาด ลายรดน้ำบนตำหนักทองวัดไทร เป็นต้น งานศิลปกรรมลายรดน้ำที่ถือว่า โดดเด่นและงดงามที่สุดชิ้นหนึ่ง คือ ตู้พระธรรมวัดเชิงหวายเป็นศิลปะสมัย อยุธยาตอนปลาย เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับป่าหิมพานต์ป่าในโลกแห่งอุดมคติ ตามความเชื่อของไทยได้วิจิตร อ่อนช้อย พลิ้วไหว งดงาม ยิ่งนัก งานลายรดน้ำ จัดอยู่ในงานช่างสิบหมู่ แผนกช่างรัก (กรมศิลปากร, 2549 : 13) สันนิษฐาน ว่ามีมาแต่ครั้งกรุงสุโขทัยแต่ไม่พบเป็นงานศิลปกรรมหลงเหลืออยู่เลย เนื่องจากได้ผุพังสลายไปตามกาลเวลาเพราะนิยมเขียนบนเครื่องไม้แต่พบเป็น หลักฐานจากจดหมายเหตุ เรื่องพระราชไมตรีระหว่าง กรุงสยามกับกรุงจีน ในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช กล่าวถึงพระราชสาส์นที่มีไปถึงพระเจ้า กรุงจีนสมัยนั้น ว่าเขียนอักษรด้วยลายน้ำทอง ซึ่งเชื่อว่าน่าจะมีกรรมวิธีการ เขียนแบบเดียวกันกับลายรดน้ำ (บัณฑิต อินทร์คง, 2560 : 5)

ในการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมลายรดน้ำแบบโบราณนั้นมีขั้นตอน การสร้างสรรค์ คือ เริ่มด้วยการเตรียมพื้นผิววัสดุด้วยยางรัก แล้วเขียนลาย

ด้วยน้ำยาหรดาล ถมพื้นในส่วนที่ไม่ต้องการให้ทองติดจากนั้นเช็ดรักแล้วปิดทองคำเปลว ขั้นตอนสุดท้ายคือการล้างน้ำยาหรดาลออกเป็นอันเสร็จขั้นตอน ซึ่งการสร้างสรรค์งานลายรดน้ำแบบโบราณนั้นมีวัสดุที่สำคัญอยู่ 3 อย่างคือ ยางรัก หรดาล และแผ่นทองคำเปลวบริสุทธิ์ 100 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งวัสดุทั้ง 3 อย่างนี้ในปัจจุบันหาซื้อได้ยากและมีราคาสูงมาก โดยเฉพาะยางรักกับทองคำเปลว โดยยางรักคุณภาพดีนั้นได้จากยางของต้นรักใหญ่ ซึ่งต้นรักใหญ่ที่สามารถจัดเก็บน้ำยางได้นั้นมีเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ส่วนใหญ่จะอยู่ในพื้นที่เขตป่าอนุรักษ์ การจะเจาะเก็บยางรักจากต้นรักใหญ่ธรรมชาตินั้นจึงไม่สามารถทำได้ เพราะขัดกับพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2504 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 (ทศพร วัชรางกูร, 2551 : 232) ดังนั้นยางรักที่ใช้ในงานศิลปะและงานหัตถกรรมในไทย จึงต้องสั่งซื้อและนำเข้าจากประเทศพม่า (วีระชัย ณ นคร, 2551 : 23) จึงทำให้ยางรักที่มีคุณภาพนั้นมีราคาแพงและหาได้ยาก อีกทั้งยางรักนั้นมีพิษต่อร่างกาย อาจทำให้ผู้ที่สัมผัสนั้นมีอาการแพ้เกิดผื่นแดงมีอาการคันระคายเคืองได้ ส่วนแผ่นทองคำเปลวนั้นก็มีราคาตามราคาของทองคำแท่ง ซึ่งปัจจุบันราคาทองคำมีราคาที่สูงมาก ทำให้แผ่นทองคำเปลวมีราคาที่สูงตาม การที่จะสร้างสรรค์งานลายรดน้ำขึ้นมาสักชิ้นหนึ่งจึงต้องใช้เงินในการสร้างสรรค์ที่สูง ทำให้ในปัจจุบันมีนักศึกษาศิลปะและผู้ที่สนใจทำงานลายรดน้ำนั้นน้อยลง สืบที่ปรากฏขึ้นในผลงานก็ยังถูกจำกัดไปตามสีของวัสดุ เช่น สีทองจากแผ่นทองคำเปลว สีดำจากยางรัก ทำให้ผลงานมีรูปแบบที่ไม่หลากหลาย ในปัจจุบันเองก็มีช่างและศิลปินที่ใช้วัสดุและอุปกรณ์แบบใหม่ที่หาได้ง่ายในปัจจุบันมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานลายรดน้ำบ้างแล้วแต่มีปริมาณไม่มากนัก ผู้วิจัยเห็นความสำคัญในจุดนี้ จึงต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการนำวัสดุอุปกรณ์ใหม่ที่หาได้ง่าย

และมีราคาที่ถูกลงในปัจจุบันมาทดแทนวัสดุอุปกรณ์แบบเก่าที่หาได้ยากและราคาสูง เพื่อเป็นการสืบทอดองค์ความรู้ในเชิงสร้างสรรค์ทำให้ผลงานลายรดน้ำมีความหลากหลาย แปลกใหม่ น่าสนใจยิ่งขึ้น และแสดงอัตลักษณ์เฉพาะตนในการสร้างสรรค์ผลงานจากแรงบันดาลใจจากจิตรกรรมลายรดน้ำ ผ่านเรื่องราวทางพุทธศาสนา ในเรื่องพุทธประวัติตอนเสวยวิมุตติสุข อันเป็นเรื่องราวที่ทรงคุณค่าทางจิตใจ อยู่คู่กับสังคมชาวพุทธของไทยมายาวนาน และสอนพุทธศาสนิกชนให้เห็นถึงความสุขที่เกิดจากการได้เห็นธรรม ทำให้ชาวพุทธตระหนักถึงการคิดดี ทำดี ปฏิบัติดี มีธรรม จะได้มีความปิติสุข ทำให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข อีกทั้งเพื่อเป็นการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในอีกทางหนึ่ง

เห็นได้ว่าเรื่องราวทางพุทธศาสนา และเทคนิคการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมลายรดน้ำนั้นมีประวัติความเป็นมาที่ควบคู่กันอยู่กับสังคมไทยมายาวนานบ่งบอกถึงความเชื่อความศรัทธา วิถีชีวิต และความมั่งคั่งร่ำรวยของคนในอดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ในปัจจุบันนี้วัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์งานศิลปะลายรดน้ำนั้นมีราคาแพงและหาได้ยาก ทั้งหาผู้คนที่สนใจและเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องราวทั้งสองนี้ได้้น้อยนักหากแต่จำกัดอยู่ในเฉพาะกลุ่มของผู้ที่สนใจ และศึกษาเท่านั้นจุดนี้ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยเชิงสร้างสรรค์เพื่อเป็นการถ่ายทอดเรื่องราวทางพุทธศาสนา ในเรื่องพุทธประวัติ ตอนเสวยวิมุตติสุข และสืบสานพัฒนาสร้างสรรค์เทคนิคลายรดน้ำ ผสมผสานกับจินตนาการ ให้เกิดเป็นศิลปะลายรดน้ำที่มีความหลากหลายน่าสนใจยิ่งขึ้น อันจะทำให้เรื่องราวทั้งสองนี้ยังคงอยู่สืบไป

2.วัตถุประสงค์ของโครงการงานสร้างสรรค์

2.1 เพื่อศึกษาองค์ความรู้เทคนิคลายรดน้ำจากอดีตถึงปัจจุบัน

- 2.2 เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษามาสร้างสรรค์อัตลักษณ์
พิเศษเฉพาะตนในงานจิตรกรรมลายรดน้ำเรื่องพุทธประวัติ ตอนเสวยวิมุตติสุข
- 2.3 เพื่ออนุรักษ์เชิงสร้างสรรค์ในงานจิตรกรรมลายรดน้ำ

3. วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ ศึกษากระบวนการ
สร้างสรรค์ศิลปะลายรดน้ำทั้งในอดีตและปัจจุบันแล้วนำองค์ความรู้ที่ได้มา
สร้างสรรค์ศิลปะลายรดน้ำรูปแบบใหม่ที่ผสมผสานกับเทคนิคและแนวคิดส่วนตัว
ของผู้วิจัย นำเสนอในเรื่องพุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข เพื่อเพิ่มความ
หลากหลาย น่าสนใจ อันจะเป็นการอนุรักษ์ศิลปะลายรดน้ำในเชิงสร้างสรรค์
ให้ศิลปะแขนงนี้ยังคงอยู่สืบไป ซึ่งขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าวิจัยเชิงสร้างสรรค์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บ
รวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่งข้อมูลด้วยกัน คือ 1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary
Data) คือ ข้อมูลที่รวบรวมจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
พุทธประวัติ ตอนเสวยวิมุตติสุข และงานศิลปะลายรดน้ำ 2. ข้อมูลทุติยภูมิ
(Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ศึกษาหาข้อมูลภาคสนาม
จากวัด พิพิธภัณฑ์ และศึกษาผลงานจิตรกรรมของศิลปินที่เกี่ยวข้อง เพื่อ
ศึกษาเทคนิควิธีการ แนวคิด และการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึก อันจะนำ
มาสู่การสร้างสรรค์ผลงานวิจัย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า
ทั้งจากข้อมูล ปฐมภูมิ และทุติยภูมิ มาทำการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลด้วย
วิธีการเชิงคุณภาพ จากนั้นนำผลการวิเคราะห์มาสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ
งานสร้างสรรค์ ทั้งในด้านรูปแบบ เทคนิค เนื้อหา องค์ประกอบ และวิธีการ
ในการแสดงออกของผลงานเพื่อนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการนำข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าในข้างต้นมาแล้วนั้นมาวิเคราะห์หาส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย ซึ่งมีข้อมูลดังนี้

3.2.1 จิตรกรรมลายรดน้ำ เป็นงานประณีตศิลป์ขั้นสูงของไทย ที่งดงาม ละเอียดอ่อน ทรงคุณค่า ที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน นิยมสร้างบนข้าวของเครื่องใช้ ฝาผนัง บานประตูหน้าต่าง เป็นต้น เพื่อรับใช้พุทธศาสนา พระมหากษัตริย์ ขุนนาง พ่อค้าที่มีฐานะ ผลงานมีหลงเหลือให้พบเห็นได้ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมา ยุคสมัยก่อนหน้านั้นไม่มีผลงานให้พบเห็น เนื่องจากในสมัยก่อนนิยมสร้างงานบนแผ่นไม้ทำให้เกิดการผุพังไปตามกาลเวลา ในการสร้างงานจิตรกรรมลายรดน้ำในสมัยก่อนนั้นจะมีวิธีและขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานที่ละเอียดอ่อน พิถีพิถัน พอที่จะแบ่งเป็นขั้นตอนใหญ่ๆได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) การเตรียมพื้น ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการสร้างงานลายรดน้ำ โดยเริ่มจากการนำแผ่นไม้ที่เตรียมไว้สำหรับเขียนลายรดน้ำ มาขัดพื้นให้เรียบ แล้วนำเอารักน้ำเกลี้ยงมาทาให้ทั่วพื้นกระดานเพื่ออุดรอยเสี้ยนไม้ ผิ่วไว้ให้แห้ง จากนั้นนำรักน้ำเกลี้ยงมาผสมกับสมุก บดให้เข้ากันจนละเอียดเนียนเป็นเนื้อเดียวกันเรียกว่ารักสมุก ทาทับลงไปบนพื้นที่ทารักน้ำเกลี้ยงไว้ ผิ่วทิ้งไว้จนกว่าจะแห้งสนิท (สมุกที่นำมาผสมกับรักน้ำเกลี้ยง คือการนำใบตองแห้ง หรือหญ้าคาแห้งเผาไฟให้ไหม้เป็นเขม่าดำ เอามาบดให้ละเอียดแล้วกรอง เรียกว่าสมุก) จากนั้นเอาหินหรือกระดาษทรายขัดพื้นให้เรียบ ถ้าขัดแล้วพื้นยังมีหลุม หรือยังมีลายไม้อยู่นำรักสมุกทาซ้ำอีกครั้ง ทิ้งให้แห้งแล้วจึงขัดอีกครั้ง ทำตามขั้นตอนนี้ประมาณ 3-4 รอบ เพื่อให้ได้พื้นที่เรียบเนียน การรองพื้นด้วยสมุกถ้าไม่หนามากพอจะทำให้ได้ผลงานไม่คงทน แต่ถ้า

สนุกมีความหนาจนเกินไป เมื่อถูกกระทบแรงๆพื้นอาจเกิดการกะเทาะได้ หรือถ้าผลงานลายรดน้ำอยู่ภายนอกอาคารโดนแดดโดนฝนตลอดเวลา พื้นรักก็จะแตกร่อนได้ง่าย จากนั้นนำรักน้ำเกลี้ยงทาทับอีกครั้งแล้วนำไปเก็บในห้องที่ปิดประตูและหน้าต่างอย่างมิดชิดเพื่อไม่ให้ฝุ่นละอองไปติด เมื่อแห้งแล้วนำมาทารักน้ำเกลี้ยงซ้ำทั้งไว้ในห้องจนแห้ง ทำตามขั้นตอนนี้จนครบ 3 รอบ จะทำให้พื้นรักมีความเงาเป็นมัน (การทำให้พื้นเป็นเงามันนั้น รักน้ำเกลี้ยงจะต้องทำการกรองอย่าละเอียดไม่ให้มีกาก หรือฝุ่นละอองปะปนอยู่)

2) การเขียนน้ำยาหรดาล เริ่มจากการเตรียมน้ำยาหรดาล นำหรดาลซึ่งเป็นหินสีเหลือง มาบดแล้วล้างน้ำจนสะอาด ใส่โถรงบดกับน้ำส้มป่อย บดจนละเอียดนำไปตากแดดให้แห้ง จากนั้นก็นำน้ำฝักส้มป่อยใส่ลงไปอีกแล้วบดให้ละเอียดแล้วตากแดดอีกครั้งทำแบบนี้ประมาณ 3-4 รอบ แล้วจึงนำยางต้นมะขวิดที่แช่น้ำเตรียมไว้มาผสมจนหรดาลเหนียว คณะครูว่าเมื่อหรดาลแห้งแล้วขีดรักหรดาลจะไม่หลุด แต่ไม่ควรให้เหนียวจนเกินไปเพราะจะทำให้รักขีดไม่ออก การเขียนหรดาลบนพื้นรักที่เตรียมไว้นั้น ช่างจะไม่ร่างภาพลงบนพื้นรักให้เป็นรอยขีดข่วน แต่ช่างจะนำกระดาษ มาร่างภาพตัวอย่างต่างๆ จากนั้นใช้ฟู่กันเขียนเส้นให้แน่นอน แล้วจึงใช้เข็มขนาดเล็กปรุไปตามเส้นจนทั่ว จากนั้นนำดินสอพองมาละลายน้ำแล้วนำไปล้างพื้นที่ต้องการเขียนหรดาล แล้วขีดทำความสะอาดไม่ให้มีดินสอพองติดอยู่ นำแผ่นกระดาษที่ปรุลายไว้เอามาวางทาบ เอาฝุ่นดินสอพองเผาใส่ห่อทำลูกประคบ ตบลูบจนฝุ่นดินสอพองติดกับพื้น จากนั้นนำหรดาลมาเขียนตามเส้นดินสอพอง ในการเขียนน้ำยาหรดาลจะต้องเตรียมสะพานมือ คือ ไม้ยาวที่ใช้ผ้าหุ้มปลายไม้ที่ทาบบนพื้นงานป้องกันไม่ให้เป็นรอยข่วน เอาไว้สำหรับวางมือบนไม้เวลาเขียนหรดาลเพื่อไม่ให้มือไปสัมผัสโดนพื้นงาน การเขียนหรดาลลวงพื้น ภาษาช่างเรียกว่า ถมพื้น นั่นคือการถมเฉพาะส่วนที่ไม่ต้องการให้ทองติด

3) การปิดทอง เมื่อเขียนหรรดลถมพื้นเสร็จแล้ว ให้นำผ้านุ่มปิดเช็ดฝุ่นให้หมด แล้วเอาผ้าชุบรักทำการเช็ดรัก การเช็ดรักต้องนำรักไปเคี้ยวไปพรอไว้ เช็ดตรงจุดที่เขียนหรรดลไว้จนทั่วทั้งพื้นที่ การเช็ดรักสำคัญมาก ถ้าไม่ชำนาญหรือเช็ดไม่เป็นจะทำให้รดน้ำแล้วหรรดลไม่หลุดออก เมื่อเช็ดรักแล้ว ให้นำผ้าสะอาดหรือสำลีเช็ดถอนรักให้เหลือน้อยที่สุด ทำ 2 ครั้ง แล้วจึงนำทองคำเปลวปิดลงบนจุดที่เช็ดรักไว้จนเต็มทั่วทั้งแผ่นงาน แล้วจึงใช้สำลิกวดทองให้ทั่วเพื่อให้ทองติดแน่นดี จากนั้นให้นำกระดาษที่หุ้มแผ่นทองที่เก็บไว้หลังการปิดทองมาชุบน้ำปิดบนทองให้เต็มพื้นที่ผลงาน เอาน้ำพรมให้ชุ่มทิ้งไว้ราว 2-3 นาที เพื่อให้หรรดลละลาย แล้วเอาสำลีชุบน้ำเช็ดน้ำยาหรรดลเอาน้ำรด แล้วล้างทำความสะอาด เมื่อรดน้ำแล้วถ้ามีลายบางส่วนที่ชำรุดไม่เรียบร้อยก็ทำการซ่อมเฉพาะจุด หากมีทองเกินพื้นออกมา ก็ให้ใช้รักน้ำเกลี้ยงเขียนทับลงไป (น. ณ ปากน้ำ, 2544 : 8-10)

จากการศึกษาผลงานและเทคนิคในการสร้างงานลายรดน้ำในยุคเริ่มแรกนั้นพอสรุปได้ว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดในการสร้างงานลายรดน้ำนั้นคือทองที่ทำให้เกิดลวดลายที่สวยงามและยางรักที่ช่วยให้ลายสีของมีความสุกใสคมชัด ยางรักนั้นเข้าไปประกอบรวมอยู่ในผลงานศิลปะลายรดน้ำตั้งแต่เริ่มทำพื้นจนถึงการปิดทองคำเปลว และการซ่อมงาน ซึ่งคุณสมบัติของยางรักที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ศิลปะลายรดน้ำนั้นมีดังนี้

1) ใช้ทาพื้นผิววัสดุต่างๆ เช่น ไม้ โลหะ กระดาษ เป็นต้น เพื่อรักษาผิวของงานเพื่อให้เกิดความทนทาน

2) รักมีคุณสมบัติกันน้ำซึม จากคุณสมบัติในข้อนี้ จะช่วยให้น้ำยาหรรดลที่ใช้เขียนเส้นและถมพื้นไม่ซึมลงบนพื้นของวัสดุ ทำให้เมื่อปิดทองรดน้ำแล้วน้ำยาหรรดลสามารถล้างหลุดออกเกิดเป็นลวดลายที่สวยงาม

3) ใช้เป็นรักเช็ดเพื่อปิดทองในงานลายรดน้ำหลังจากเขียนน้ำยา
หาดาลแล้วเสร็จ

4) ยางรักมีคุณสมบัติของสี คือจะให้สีที่เป็นสีดำ ซึ่งจะตัดกันกับ
สีเหลืองของทอง เกิดเป็นลวดลายที่โดดเด่น คมชัด งดงาม (จุฬทัศน์
พยาฆรานนท์, 2551 : 12)

จากคุณสมบัติของทองคำเปลวและยางรักในข้อต่างๆนี้ สามารถนำ
มาขยายคลี่คลาย นำพาไปสู่การหาวัสดุสิ่งอื่นเพื่อมาทดแทนคุณสมบัติของ
ทองและยางรักในข้อต่างๆ เพื่อให้ผลงานที่เกิดจากการสร้างสรรค์มีความ
หลากหลายน่าสนใจยิ่งขึ้น

3.2.2 พุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข พุทธประวัตินี้มีปรากฏอยู่ใน
พระวินัยปิฎก และพระสุตตันตปิฎก ถูกนำมาเรียบเรียงเขียนขึ้นเป็นคัมภีร์
พุทธประวัติมีด้วยกันหลายคัมภีร์ หลายชื่อ และหลายภาษา โดยการศึกษา
ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้ “พระปฐมสมโพธิกถาฉบับสมเด็จพระมหาสมณเจ้า
กรมพระปรมานุชิตชิโนรส” เป็นหลักในการศึกษา ซึ่งเป็นพระปฐมสมโพธิกถา
สำนวนที่รู้จักกันดีในประเทศไทย ซึ่งการเสวยวิมุตติสุข คือ ความสุขที่เกิดขึ้น
จากการตรัสรู้หรือหลุดพ้นจากวัฏสงสาร อยู่ในปริจเฉทที่ 11 โพธิสัพพัญญู
ปริวรรต เป็นการปฏิบัติสมาธิในอิริยาบถ และสถานที่ต่างกันตลอด 7 สัปดาห์
หรือที่เรียกว่า สัตตมหาสถาน แปลว่าสถานที่อันยิ่งใหญ่ 7 แห่ง อีกทั้งยังได้
เกิดการสร้างพระพุทธรูปจากเหตุการณ์เสวยวิมุตติสุข 7 ปาง ซึ่งมีเหตุการณ์
และปางพระพุทธรูปที่พอสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ลำดับที่	ชื่อสถานที่	เหตุการณ์	ปางพระพุทธรูป
1	โพธิบัลลังก์	-เทวดาแสดงความยินดีนับไม่ถ้วน -ทพทวนปฏิจจสมุปบาท	ปางมารผจญ
2	อนิมิสเจดีย์	-ยืนจ้องต้นโพธิ์โดยไม่กระพริบ พระเนตร	ปางถวายเนตร
3	รัตนจงกรมเจดีย์	-เดินจงกรม ณ รัตนจงกรมเจดีย์	ปางจกกลม
4	รัตนขรรเจดีย์	-พิจารณาธรรมในเรือนแก้ว	ปางเรือนแก้ว
5	อชปาลนิโครธ	-นั่งสมาธิใต้ต้นอชปาลนิโครธ -ธิดาพญามารผจญ	ปางห้ามมาร
6	มุจลินท์	-พญานาคมุจลินท์มาปรก	ปางนาครปรก
7	ราชายณะ	-พระอินทร์ถวายผลสมอ -สองพ่อค้าถวายสัตตูก้อนสัตตูปวง -จตุโลกบาลถวายบาตร	ปางอุ้มบาตร

ตารางที่ 1 การเรียกชื่อสถูปมหาสถานในแต่ละลำดับที่ เหตุการณ์ และปางพระพุทธรูปที่เกิดขึ้น

3.2.3 ผลงานศิลปินที่เป็นแรงบันดาลใจ เป็นการศึกษารูปแบบและแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียง ที่มีรูปแบบการสร้างผลงานไปในทิศทางเดียวกันกับการสร้างผลงานของผู้วิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างผลงานวิจัยทั้งในเรื่องรูปแบบ และ เทคนิค ดังนี้

1) บัณฑิต อินทร์คง เป็นศิลปินที่สร้างผลงานในรูปแบบไทยประเพณี ที่มีความรู้ความสามารถในด้านของศิลปะลายรดน้ำและศิลปะลายกำมะลอ เป็นอย่างดี มีทักษะทางเชิงช่างในขั้นสูง การสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินจะเป็นการหยิบยกร่องความรู้ที่ได้จากรูปแบบ แนวคิด และเทคนิควิธีการแบบโบราณ มาสร้างสรรค์เป็นผลงานขึ้นมาใหม่ในแบบเฉพาะตน ที่มีความงดงาม น่าชื่นชม จากแนวคิดในการสร้างสรรค์ของศิลปินที่มีการนำรูปแบบเทคนิคและแนวคิดแบบโบราณมาสร้างผลงานลายรดน้ำ ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดนี้มาใช้ในการวิจัยสร้างสรรค์ครั้งนี้ ซึ่งเป็นแนวทางในการหาอัตลักษณ์ของผลงานในรูปแบบเฉพาะตน

2) สิริโรจน์ พวงบุปผา เป็นศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงานศิลปะไทยแบบประเพณีเป็นงานเทคนิคจิตรกรรมลายทอง รูปแบบใหม่ ที่มีพื้นฐานมาจากจิตรกรรมลายทองแบบโบราณ โดยเทียบการสร้างสรรค์ได้กับแนวคิด “ลัทธิเหนือจริง” (Surrealism) หรืองานที่เรียกว่าแบบ “อุดมคติ” (Idealism) คือ การแสดงออก ทางจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์มีลักษณะของโลกจิตได้สำนึก อีกทั้งศิลปินยังมีทักษะทางเชิงช่างศิลปะไทยที่ค่อนข้างสูง มีความมานะ ละเอียด ละเอียด ละเอียด ในการสร้างสรรค์ผลงาน ผลงานของสิริโรจน์ พวงบุปผา มีความโดดเด่นที่การใช้เทคนิค สี และการจัดวางองค์ประกอบ โดยการนำเทคนิคลายรดน้ำแบบโบราณมาทำการคลี่คลายเทคนิคแล้วสร้างสรรค์เป็นเทคนิคลายทองรูปแบบใหม่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว จากแนวคิดในการคลี่คลายเทคนิคลายรดน้ำแล้วนำมาสร้างสรรค์ใหม่นี้ ผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้กับการสร้างผลงานวิจัยที่มีรูปแบบอัตลักษณ์เฉพาะตน

3) สากล สุทธิมาลย์ เป็นศิลปินที่มีความสามารถสูงทั้งด้านจิตรกรรมและประติมากรรมไทย มีความสามารถในการที่จะแสดงออกมาในผลงานด้วยเส้น สี รูปทรง และองค์ประกอบแบบไทยประเพณีได้งดงามตามแบบจิตรกรรมไทย ผลงานมีจุดเด่น คือแนวคิดในการผสมผสานงานประติมากรรมนูนต่ำกับจิตรกรรมไทยแบบประเพณีเข้าด้วยกัน ได้อย่างกลมกลืน งดงาม ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการนำงานประติมากรรมนูนต่ำมาผสมกับงานจิตรกรรมให้เกิดเป็นงานสื่อผสม มาใช้พัฒนาในการสร้างสรรค์โดยทางผู้วิจัยจะทำการสร้างงานประติมากรรมนูนต่ำขึ้นมาก่อนให้เป็นประธานหลักของภาพ แล้วจึงทำการเขียนลายรดน้ำทับลงไปให้เกิดเป็นผลงานลายรดน้ำแตกต่างจากที่เคยมีมา

ส่วนประกอบในการสร้างสรรค์	การสร้างสรรค์ลายรดน้ำแบบดั้งเดิม	การสร้างสรรค์ลายรดน้ำแบบสมัยใหม่
พื้นวัสดุที่ใช้สร้างงาน	นิยมสร้างบนไม้เนื้อแข็ง	ไม่จำกัด มีทั้ง ผ้าใบ ไม้ กระดาษ โลหะ
วัสดุรองพื้นกันกรดลซิม	ยางรัก	มีหลายชนิด เช่น สีเฟล็กซ์ น้ำมันวานิช ยูลิเทน เคลือบแข็งไม้ เป็นต้น
น้ำยากรดล	ใช้หินกรดลเป็นส่วนผสม	ใช้สีโปสเตอร์เป็นส่วนผสม
วัสดุที่ใช้ปิดให้เกิดลวดลาย	ทองคำเปลว	ทองคำเปลว ผงเงิน ผงทองวิทยาศาสตร์ผงนาโน
วัสดุที่ใช้ปิดทอง	รักเซ็ด	สีเฟล็กซ์
สีที่เกิดในผลงาน	ดำ แดง ทอง	ไม่จำกัด อยู่ที่รสนิยมของผู้สร้างสรรค์

ตารางที่ 2 ตารางเปรียบเทียบความแตกต่างในการสร้างสร้งงานศิลปะลายรดน้ำแบบดั้งเดิมกับสมัยใหม่

3.3 ทฤษฎีที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

ในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีดังต่อไปนี้

1) ทฤษฎีระสະหรือรส ชาวอินเดียโบราณได้เปรียบคำว่า รส คือผลและเมล็ดพันธุ์ของศิลปะ หรือการรวบรวมอารมณ์ความรู้สึกพุ่งออกจากแรงกระตุ้นเข้าสู่จิตใจ โดย ภัฏฐะนายะกะ (Bhattanayaka) ได้กล่าวถึงรสไว้ว่า รสเกิดจากความประทับใจในอารมณ์หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นแก่คนทั่วไป ที่ไม่เกี่ยวกับตน เป็นความรู้สึกทั่วไปของคน เป็นเป้าหมายสำคัญต่อการรับรู้ในศิลปกรรม (ไชยพจน์ หวลมานพ, 2560 : 105)

2) ทฤษฎีความงาม เป็นหัวใจของสุนทรียวิทยาและสุนทรียศาสตร์ เป็นคุณค่าที่สำคัญของผลงานศิลปะและความงามในธรรมชาติ โดย เพลโต (Plato) กล่าวไว้ว่า ความงามที่แท้จริงไม่มีอยู่จริงบนโลกนี้ หากแต่มีอยู่ในโลกมโนคติ ซึ่งเป็นความงามนิรันดร์ และ อริสโตเติล (Aristotle) กล่าวว่า ความงามอยู่ที่ความประสานกลมกลืนของสัดส่วน ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายของประสาท และอวัยวะต่างๆ ซึ่งศิลปินสามารถค้นพบความกลมกลืน แล้วถ่ายทอดลงบนผลงานได้ (กำจร สุนพงษ์ศรี, 2559 : 99-100)

3) ทฤษฎีการแสดงออกของอารมณ์ภายในของมนุษย์ ประกอบด้วย อารมณ์ ความรู้สึก และจินตนาการของศิลปิน ซึ่ง เบเนเดโต้ โคลเซ (Benedetto Croce) กล่าวว่า ศิลปะคือการหยั่งรู้แต่อธิบายเหตุผลไม่ได้เป็นการสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ขึ้นมา และอาร์ จี คอลลิ่งวูด (R.G. Collingwood) ได้แบ่งงานสร้างสรรค์ไว้ 2 ประเภท คือ Craft เป็นงานฝีมือ ไม่สื่ออารมณ์ความรู้สึก และ Art Proper ผลงานจะสื่ออารมณ์ความรู้สึกได้ (สมพร จูรี, 2553 : 84)

จากทฤษฎีทั้งสามนี้ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยเป็นงานศิลปะลายรดน้ำที่คลี่คลายมาจากศิลปะลายรดน้ำแบบโบราณ ที่เป็นประสาณกลมกลืนกันของทั้งความงามในเนื้อหาและเทคนิควิธีการ เกิดเป็นผลงานในแบบอุดมคติในโลกแห่งจินตนาการ ใช้ความละเอียดละไมในการสร้างสรรค์สื่อถึงความศรัทธาที่มีต่อพุทธศาสนา และรสที่รับรู้ได้ถึงความสุข มีความเป็นปิติสุขของเนื้อหาในผลงาน ที่กล่าวถึงความเป็นสุขของพระพุทธองค์ที่ได้พบหนทางแห่งการพ้นทุกข์ และเกิดเป็นผลงานลายรดน้ำที่ผสมผสานกันของเทคนิคแบบโบราณและเทคนิคแบบสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มความหลากหลายในผลงานลายรดน้ำ เพื่อศิลปะแขนงนี้จะได้คงอยู่สืบไป

3.4 การสร้างสรรค์ผลงานวิจัย

การสร้างสรรค์เกิดจากการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ และสรุปข้อมูล ที่ได้จากการศึกษามูลทางด้านเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีทางศิลปะ และการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลภาคสนามในงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีในวัด งานจิตรกรรมลายรดน้ำ และผลงานของศิลปิน จนเกิดเป็นองค์ความรู้ มาเป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์ผลงาน ทั้งด้านเทคนิค เนื้อหา ความคิด และการแสดงออก ซึ่งผลงานที่สร้างสรรค์เป็นผลงานในรูปแบบจิตรกรรมไทยแบบประเพณี ทำการสร้างสรรค์ทั้งหมด 3 ระยะ ซึ่งจะใช้รูปของพระพุทธองค์และดอกบัวเป็นหลักสื่อแทนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ประกอบกับส่วนต่างๆของเนื้อหาในแต่ละตอน โดยจะทำการเพิ่มและลดตัดทอนบางส่วนลง สร้างผลงานบนพื้นที่ทำผิวด้วยแผ่นนาถ เพื่อให้ผลงานเกิดความงาม และมีความเป็นเอกภาพอย่างลงตัวทั้งด้านเนื้อหา รูปแบบ และเทคนิค ซึ่งการสร้างสรรค์ผลงานในระยะที่ 1 กับระยะที่ 2 จะได้รับการประเมินและคำแนะนำแก้ไขจากกรรมการ ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นจึงทำการปรับปรุงแก้ไขที่ละระยะเพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์ในระยะที่ 3

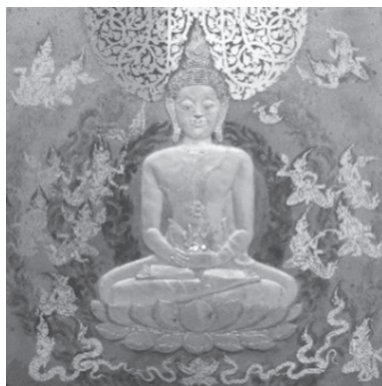
การเตรียมพื้นงานประติมากรรมปูนต้ำ

การปูพื้นงานด้วยแผ่นนากเปลว

การทำน้ำหนกบนผลงานเพื่อให้เกิดมิติ

ภาพผลงานเมื่อเขียนลายรดน้ำทับบนแผ่นนาค
เรียบร้อยแล้ว

ภาพที่ 1 การแสดงขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย

ในผลงานการสร้างสรรค์ระยะที่ 1 นี้ จะนำเสนอในเรื่องพุทธประวัติ ตอน มารผจญ โดยจะใช้รูปของพระพุทธองค์ กับพระแม่ธรณีเป็นหลัก ประสานกันกับรูปของสัตว์ที่มีรูปร่างประหลาด กัดกินพัวพันกันโดยรอบ พระพุทธเจ้าสื่อแทนถึงเหล่ามารที่มาผจญ ปัญหาที่เกิดขึ้นตามคำแนะนำของกรรมการผู้เชี่ยวชาญคือ น้ำหนักที่เกิดขึ้นในผลงานยังเบา หรือน้อยเกินไป น้ำหนักที่เกิดขึ้นมีเพียงระยะที่ 1 และ 2 ขาดน้ำหนักระยะที่ 3 ทำให้ผลงานไม่เกิดความโดดเด่นเท่าที่ควร และให้ทดลองปรับองค์ประกอบย้ายจุดเด่นไม่ให้อยู่เฉพาะตรงกลาง ให้อยู่ที่จุดอื่นบ้าง ผู้วิจัยจึงรับเอาคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญมาปรับแก้ในการสร้างสรรค์ผลงานในระยะที่ 2 ต่อไป

ภาพที่ 2 ภาพผลงานระยะที่ 1 ชั้นที่ 1

ภาพที่ 3 ภาพผลงานระยะที่ 1 ชั้นที่ 2

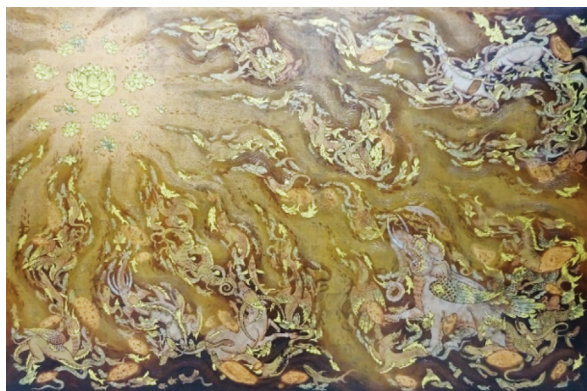

ภาพที่ 4 ภาพผลงานระยะที่ 1 ชั้นที่ 3

ในผลงานระยะที่ 2 นี้ผู้วิจัยได้ปรับลดรูปของพระพุทธรเจ้าให้เป็นรูปดอกบัวเพื่อแทนจิตของพระพุทธรองค์ที่สงบเบิกบาน และได้แก้ไขผลงานตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญคือได้ทำการเพิ่มน้ำหนักในระยะที่ 3 ขึ้นในผลงาน โดยใช้สีน้ำตาลดำระบายลงในจุดต้องการให้เกิดความลึกลงไปทำให้ผลงานดูโดดเด่น มีมิติ น่าสนใจมากยิ่งขึ้น ในผลงานชุดนี้ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญคือให้ทดลองเปลี่ยนเรื่องจากมารผจญไปทำตอนอื่นบ้างเพื่อหาเรื่องราวที่สอดคล้องกับอารมณ์ความรู้สึกที่ถ่ายทอดออกมาจากเทคนิคและทดลองนำวัสดุหรือเทคนิคชนิดอื่นเข้ามาผสมในการสร้างสรรค์งาน และให้ทดลองสร้างพื้นผิวงานที่ไม่ใช่ในระนาบเรียบแบบลายรดน้ำทั่วไป เพื่อสร้างความแตกต่างและสร้างความน่าสนใจให้กับผลงานยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้นำเอาคำแนะนำมาสร้างเป็นผลงานชิ้นที่ 4 ในระยะที่ 2 เพื่อนำข้อมูลความรู้ที่ได้จากการสร้างสรรค์ไปพัฒนาในการสร้างผลงานระยะที่ 3

ภาพที่ 5 ภาพผลงานระยะที่ 2 ชิ้นที่ 1

ภาพที่ 6 ภาพผลงานระยะที่ 2 ชั้นที่ 2

ภาพที่ 7 ภาพผลงานระยะที่ 2 ชั้นที่ 3

ภาพที่ 8 ภาพผลงานระยะที่ 2 ขั้นที่ 4

ผลงานในระยะที่ 3 เป็นระยะผลงานสรุป โดยการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการสร้างสรรค์ในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 มาสรุปผลการสร้างสรรค์จนเกิดเป็นศิลปะลายรดน้ำรูปแบบใหม่ ที่ผสมกันระหว่างเทคนิคลายรดน้ำแบบโบราณและเทคนิคลายรดน้ำแบบสมัยใหม่ และงานประติมากรรมปูนต้ำเกิดเป็นผลงานที่แตกต่างไปจากของดั้งเดิมเพิ่มความน่าสนใจให้ผลงานยิ่งขึ้น

ภาพที่ 9 ภาพผลงานระยะที่ 3 ขึ้นงานสรุป

4. สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยสร้างสรรค์เรื่องแรงบันดาลใจจากลายรดน้ำ : พุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข พบว่าในผลงานศิลปะลายรดน้ำนั้นมีส่วนสำคัญที่ปรากฏในผลงานอยู่สองส่วนคือ ส่วนพื้นผลงานที่เป็นสีดำหรือสีแดง กับส่วนที่เป็นลวดลายสีทอง ที่ช่วยขับและส่งเสริมกันให้เกิดความโดดเด่นของลวดลายที่คมชัด งดงาม ส่วนการสร้างสรรค์ศิลปะลายรดน้ำนั้น ในสมัยอยุธยาเป็นต้นมา มีการใช้วัสดุในการสร้างสรรค์อย่างจำกัดที่หาได้ในธรรมชาติ ซึ่งในสมัยนั้นสามารถหาได้ง่ายและมีราคาในการซื้อขายที่ไม่สูงเท่าในปัจจุบัน เช่น ยางรัก กับทองคำเปลว อีกทั้งผลงานยังนิยมสร้างบนไม้เป็นส่วนมาก และสีที่เกิดขึ้นในผลงานจะถูกจำกัดอยู่กับสีของวัสดุนั้นๆ นั่นคือ สีดำจากยางรัก สีเหลือง

ทองจากแผ่นทองคำเปลว อาจจะมีพื้นสีแดงบ้างจากการนำผงสีแดงชาติเข้ามาผสมกับยางรักแล้วใช้ทาลงบนพื้นงาน แต่ในปัจจุบันได้มีวัสดุชนิดใหม่เกิดขึ้นมากมาย ซึ่งสามารถนำมาแทนค่าหรือแทนคุณสมบัติของวัสดุในสมัยก่อนได้เป็นอย่างดี นั่นคือ

- 1) น้ำมันวานิชเคลือบด้านสำหรับสีอะคริลิก ใช้แทนยางรักในการทำพื้นผลงาน ซึ่งคุณสมบัติของน้ำมันวานิชนี้สามารถคงสีเดิมของพื้นวัสดุที่ใช้ในการสร้างงานได้

- 2) สีเฟล็กซ์ใช้แทนรักเช็ดในการปิดทองคำเปลว

- 3) ผงโลหะ ได้แก่ ผงเงิน ผงทองวิทยาศาสตร์ และผงนาก ใช้แทนแผ่นทองคำเปลว ซึ่งมีราคาต่ำกว่า อีกทั้งยังทำให้เกิดลวดลายที่มีสีหลากหลาย ไม่ได้มีเพียงสีเหลืองจากทองคำเปลว

วัสดุต่างๆ ที่นำมาใช้ทดแทนวัสดุดั้งเดิมนั้น สามารถนำมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะลายรดน้ำที่ยังคงทรงคุณค่าของความเป็นงานศิลปะไทยผืน เข้ากับงานประติมากรรมปูนต่า ถ่ายทอดเรื่องราวพุทธประวัติ ตอนเสวยวิมุตติสุข ได้อย่างลงตัว สื่ออารมณ์ถึงความสงบ ปิติสุข จากการพบหนทางหลุดพ้นจากทุกข์ เกิดเป็นผลงานลายรดน้ำรูปแบบใหม่ที่แตกต่างจากผลงานดั้งเดิมที่เคยมีมา เพิ่มความน่าสนใจให้กับงานศิลปะลายรดน้ำยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์เชิงสร้างสรรค์ให้ศิลปะแขนงนี้ยังคงอยู่สืบไป

5. อภิปรายผล

จากการวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้พบว่าผลลัพธ์ที่ได้จากผลงานการวิจัยนั้นสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเรื่องจิตรกรรมลายทองร่วมสมัย ของ สิริโรจน์ พวงบุปผา, (2553:6) ซึ่งกล่าวไว้ว่า “เทคนิคลายรดน้ำแบบโบราณนั้นส่งอิทธิพลต่อศิลปินรุ่นหลัง ได้นำเทคนิคและกรรมวิธีมาพัฒนาให้ร่วมสมัย

มากขึ้น จากอดีตงานศิลปกรรมต่างๆที่บรมครูช่างได้สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อรับใช้พระพุทธศาสนา จากที่เคยเป็นงานที่เขียนลงบนฝาผนังตามประตูหน้าต่าง จนพัฒนาทางเทคนิคและวัสดุอุปกรณ์ที่หายากในอดีต มาทดแทนด้วยวัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ง่ายในปัจจุบัน แล้วเขียนลงบนผ้าที่ชิงบนเฟรม ที่จะสามารถขยายขยายเคลื่อนย้ายไปสถานที่ต่างๆได้” ทำให้ สิริโรจน์ พวงบุปผา สามารถสร้างผลงานจิตรกรรมลายทองแบบร่วมสมัย ที่ต่างออกไปจากศิลปะแบบดั้งเดิม จนเป็นที่ยอมรับในวงการศิลปะ

ซึ่งจากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยก็ได้มุ่งเน้นศึกษาหาองค์ความรู้จากศิลปะลายรดน้ำทั้งที่มีมาในอดีตและในปัจจุบัน เพื่อหาแนวทางในการสร้างศิลปะลายรดน้ำที่แตกต่างจากผลงานในอดีตที่เคยมีมา ให้เป็นผลงานศิลปะลายรดน้ำรูปแบบใหม่ที่ยังคงเป็นศิลปะไทยแบบประเพณีผสมผสานกับงานประติมากรรมปูนต่า ที่มีสีพื้นหลังเป็นสีของโลหะหนักที่เกิดเป็นสนิมแล้วกดน้ำหนักด้วยสีอะคริลิกอีกครั้งเพื่อให้เกิดมิติ และความคมชัด แล้วจึงเคลือบด้วยน้ำมันวานิชชนิดด้าน จากนั้นจึงเขียนน้ำยาหรดาล ปิดแผ่นทอง ผงเงิน ผงทองวิทยาศาสตร์ ผงนาค ผสมกัน เพื่อให้เกิดเป็นลวดลายที่มีสีที่หลากหลาย สื่อเรื่องราวทางพุทธศาสนา ด้วยการลด ตัดทอน และแทนค่า รูปทรงต่างๆ ในเนื้อหา เพื่อให้เกิดความงามในหลักองค์ประกอบศิลป์ ซึ่งแต่เดิมนั้นผู้วิจัยได้ทำการนำเสนอเรื่องราวพุทธประวัติ ตอน มารผจญ แต่เนื่องด้วยความคิดเห็นและคำแนะนำของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญนั้น มีความเห็นว่าควรหาเรื่องราวที่ทำการนำเสนอในผลงานใหม่ เพื่อให้เรื่องราวสอดคล้องกับอารมณ์ที่สื่อออกมาผ่านเทคนิค ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปลี่ยนเรื่องราวที่จะนำเสนอเป็นพุทธประวัติ ตอน เสวยวิมุตติสุข ซึ่งสอดคล้องได้ดีกับสีและอารมณ์ในเทคนิคที่บ่งบอกถึงความสงบ อบอุ่น ปิติสุข จากการพบหนทางพ้นจากทุกข์เวทนา

ทั้งหลายของพระพุทธรองค์ จึงได้เกิดเป็นผลงานศิลปะลายรดน้ำที่มีความแตกต่างจากในอดีต เพิ่มความหลากหลาย น่าสนใจ ให้กับศิลปะแขนงนี้

6. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

งานศิลปะของไทยไม่ว่าจะเป็นงานจิตรกรรม งานประติมากรรม หรืองานประณีตศิลป์ นั้น ยังมีอีกมากมายหลายอย่าง เช่น งานจิตรกรรมสีฝุ่น งานปูนปั้น งานประดับมุก งานประดับกระจก เป็นต้น งานเหล่านี้เป็นงานศิลปะที่แสดงถึงความเป็นชาติไทย ที่นับวันจะมีคนสร้างสรรค์ผลงานเหล่านี้ค่อยลดลง จึงควรค่าแก่การนำมาสร้างสรรค์ พัฒนา และผสมผสาน แทนค่า กับวัสดุต่างๆ ที่หาได้ง่ายในปัจจุบัน ให้เกิดเป็นผลงานรูปแบบใหม่ แต่ยังคงต้องใช้องค์ความรู้เดิมที่มีมา มาใช้เป็นพื้นฐานในการสร้างผลงาน เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ในเชิงสร้างสรรค์ ให้องค์ความรู้ในศิลปะแขนงอื่นๆ ไม่สูญหายไป

จากการวิจัยสร้างสรรค์เรื่องนี้สามารถนำผลที่ได้จากการวิจัย ไปใช้ในการสร้างสรรค์ศิลปะลายรดน้ำบนวัสดุชนิดอื่น ที่ต้องการแสดงให้เห็นสีและพื้นผิวของวัสดุที่ใช้ในการสร้างงานได้ เช่น พื้นไม้ที่มีลายไม้สวยงาม โลหะ แก้ว แก้วเซรามิก เป็นต้น แต่ทั้งนี้การที่จะสร้างสรรค์ผลงานให้ออกมาได้อย่างที่ใจคิด และเป็นไปตามหลักองค์ประกอบศิลป์นั้น ต้องขึ้นอยู่กับการศึกษา ฝึกฝน ทดลอง การสร้างสรรค์ผลงานอยู่เป็นนิจ จึงจะได้ผลงานออกมาที่งดงาม

7. เอกสารอ้างอิง

กรมศิลปากร. (2549). **ชาดกและพุทธประวัติจากตู้ลายรดน้ำ**. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.

กัจจกร สุนพงษ์ศรี. **สุนทรียศาสตร์ : หลักปรัชญาศิลปะ ทฤษฎีทัศนศิลป์ ศิลปวิจารณ์**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. (2551). ยางรักในงานศิลป์ไทย. ใน **สัมมนาวิชาการ
ศึกษายางรักเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย**. (น. 9-16). กรุงเทพฯ:
อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ไชยพจน์ หวลมานพ. (2560). **สุนทรียศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล
กรุ๊ป.

ทศพร วัชรางกูร. (2551). ลักษณะทางวัฒนธรรมวิทยาสงการของไม้รัก
ใหญ่. ใน **สัมมนาวิชาการศึกษายางรักเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย**.
(น. 223-236). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

น. ณ ปากน้ำ. (2544). **ปกิณกะศิลปะไทยในสายตา น. ณ ปากน้ำ : ตูพระ
ไตรปิฎกสุดยอดแห่งศิลปะ ลายรดน้ำ**. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.

น. ณ ปากน้ำ. (2533). **ศิลปะลายรดน้ำ**. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.

บัณฑิต อินทร์คง. (2560). **ศิลปะลายรดน้ำและศิลปะลายกำมะลอ มรดก
ภูมิปัญญาไทย**. กรุงเทพฯ: อันลิมิตพริ้นติ้ง.

วีระชัย ณ นคร. (2551). ไม้รักใหญ่ทรัพยากรทรงคุณค่า. ใน **สัมมนาวิชาการ
ศึกษายางรักเพื่ออนุรักษ์ ภูมิปัญญาไทย**. (น. 17-28). กรุงเทพฯ:
อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

สิโรจน์ พวงบุปผา.(2553). **จิตรกรรมลายทองร่วมสมัย**. วิทยานิพนธ์ ศิลปะ
มหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะไทย คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และ
ภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สมพร ฐรี. (2553). **การวิเคราะห์ทัศนศิลป์**. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.

จิตรกรรมไทยร่วมสมัยรูปบัว: สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายเชิงพุทธปรัชญา

Lotuses in Thai Contemporary Painting: Symbols Conveying the Meanings of Buddhist Philosophy.

ศิยารัตน์ แก้วคีรี และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยพจน์ หวลมานพ

สาขาทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Siyarat Keawkeeree and Asst. Prof. Dr. Chaipoth Hualmanop

Arts and Design Faculty of fine and Applied arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

Tel. 0846328039 Email: siyarat29@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัย “จิตรกรรมไทยร่วมสมัยรูปบัว: สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายเชิงพุทธปรัชญา” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ภาพบัวในการสื่อความหมายเชิงพุทธปรัชญาจากการศึกษาเก็บข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมและสร้างองค์ความรู้ในการสร้างผลงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัย นำมาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำผลการศึกษามาสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัยที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ของตน

จากการศึกษางานวิจัยพบว่ามีการใช้ภาพบัวในการสื่อสัญลักษณ์เชิงพุทธปรัชญาผ่านผลงานศิลปะตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบัน การใช้สัญลักษณ์ดอกบัวเป็นสิ่งที่สื่อในเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ ซึ่งสัญลักษณ์ที่นิยมนำมาใช้คือ ดอกบัวบาน สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายเชิงพุทธปรัชญาเพื่อใช้แสดงถึงหลักธรรมคำสอน ปรัชญาในพุทธศาสนาหรือเพื่อแสดงความความรู้สึกศรัทธา

ความเชื่อ ยกตัวอย่าง บัวสี่เหล่าที่เปรียบดอกบัว 4 ประเภทถึงสติปัญญาของบุคคลที่สอนได้หรือไม่ได้สามารถเข้าใจได้ง่ายด้วยความหมายนี้ ผลวิเคราะห์ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ที่ศึกษามาพัฒนาการสร้างสรรค์

ผลงานศิลปะชุดสรุปนี้ได้รับแรงบันดาลใจมาจากธรรมชาติบัวเป็นภาพประทับใจมาถ่ายทอดด้วยสีสันแสงในบรรยากาศที่ไม่มีอยู่จริง การใช้รูปทรงบัวที่มีขนาดเล็กใหญ่มาใส่ในโครงสร้างรูปร่างอิสระของเส้นที่มาจากจังหวะของใบบัวเป็นเส้นคลื่นที่ให้ความรู้สึกถึงการเคลื่อนไหว แปลกตา เป็นการแสดงออกของอารมณ์ทางสุนทรีย์ะ ผสมกันของรูปทรงให้สอดคล้องกับพุทธปรัชญาเพื่อความสมบูรณ์ของผลงานศิลปะที่มีคุณค่าทางความงาม และคุณค่าทางจิตใจในงานศิลปะรูปแบบงานจิตรกรรม 2 มิติ โดยจะนำเสนอผลงานในชุดผลงานทดลองจำนวน 2 ชุดและชุดผลงานสรุปที่พัฒนาการสร้างสรรค์

คำสำคัญ: จิตรกรรมไทยร่วมสมัย, สัญลักษณ์, พุทธปรัชญา

Abstract

The study on “Lotuses in Thai Contemporary Painting: Symbols Conveying the Meanings of Buddhist Philosophy” aimed to: 1) study the use of lotus paintings to convey meanings of Buddhist philosophy by collecting data related to the topic, and 2) gather and contribute to the body of knowledge on Thai contemporary painting, and then analyze this so that the results of the study could be used in the creation of Thai contemporary

paintings showing personal identity.

It was found that lotuses have been used as symbols of Buddhist philosophy in pieces of art from the past to present. Lotus symbols convey positive meanings rather than negative ones. A blooming lotus is widely used as a symbol to show Buddha's teachings, aspects of Buddhist philosophy, or Buddhists' faith and belief. For example, four kinds of lotuses symbolize four kinds of people's intelligence. The body of knowledge received from the analysis was used to inform and develop the creation of new works.

The resulting set of art pieces was inspired by the nature of lotuses. These paintings were expressed using light and colors in an imaginary atmosphere. Small and big lotus shapes were put in a structure and shapes of free lines derived from rhythms of lotus leaves, delivering an idea of movement and astonishment. This established an aesthetic mood mixed with shapes in accordance with Buddhist philosophy leading to artistic completeness, full of aesthetic and mental value through 2-dimensional paintings. Two sets of experimental work and a set of concluding work were presented.

Keyword: Thai Contemporary Painting, Symbol, Buddhist Philosophy

บทนำ

วิถีชีวิตไทยเป็นวัฒนธรรมของสังคมไทย มีการดำเนินชีวิตแตกต่างกันจากในอดีตที่ผ่านมา สังคมมีการดำเนินชีวิต การอยู่ร่วมกันอย่างมีเอกภาพ ประสานสัมพันธ์เป็นหนึ่งเดียวกัน ไม่มีการแบ่งแยกต่างจากปัจจุบัน ที่มุ่งพัฒนาสังคมตามสภาพแวดล้อม ทำให้มีหลักและวิถีชีวิตที่ไม่เหมือนกัน เช่น ปรัชญาตะวันออกเชื่อว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ จึงพัฒนาชีวิตเพื่อให้กลมกลืนกับวิถีตามธรรมชาติ ส่วนปรัชญาตะวันตกเชื่อว่า มนุษย์สามารถเอาชนะสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกจักรวาลพยายามเอาชนะเหนือธรรมชาติ จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ๆ สร้างสิ่งใหม่เพื่อลบสิ่งเก่าๆ ดังเช่น ด้านวิทยาศาสตร์ วิวัฒนาการเหล่านี้ทำลายสิ่งที่เป็นธรรมชาติตลอดจนมนุษย์ ปรัชญาตะวันออกเกิดขึ้นในประเทศอินเดียซึ่งเป็นดินแดนต้นกำเนิดพุทธศาสนา “ปรัชญาตะวันออกเป็นจิตนิยมเน้นความสำคัญของจิตมากกว่าสสารความสุขของมนุษย์เกิดจากการควบคุมความต้องการทางวัตถุให้ลดน้อยลง จิตที่ปราศจากกิเลสปรุงแต่งเป็นจิตที่มีอิสระ จึงเป็นจิตที่มีความสุข” (สถิตวงศ์สุวรรณ, 2541 : 120) ปรัชญาตะวันออกจึงอยู่ควบคู่กับศาสนาเพราะสิ่งที่เข้าถึงจิตใจ ที่พึงทางใจเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเช่นเดียวกับศิลปะเป็นสิ่งที่สืบทอดกันมาและมีพัฒนาการรูปแบบเทคนิควิธีการมาตลอดจนถึงปัจจุบัน การสร้างงานศิลปะไทยในอดีตมีจุดมุ่งหมายในการแสดงออกทางศิลปะเพื่อศาสนา ศิลปะเพื่อชีวิต ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรับรู้คุณค่าทางจริยธรรม งานศิลปะที่มีคุณค่าความดีงามถูกสร้างขึ้นมาจากความศรัทธาในศาสนา ขนบธรรมเนียมของสังคม เพื่อแสดงออกทางจิตใจของศิลปินที่มีต่อสิ่ง ๆ หนึ่ง ดังเช่นศิลปะไทยที่ถูกสร้างเพื่อแสดงออกถึงความศรัทธา สามารถสอดแทรกแง่คิด สอนถึงการทำความชั่วและเยยวยาจิตใจมนุษย์ ดังนั้นธรรมะกับธรรมชาติเป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ เพราะธรรมชาติกับธรรมะสอนให้รู้จักกับ

สภาวะความเป็นไปตามธรรมชาติ เป็นสัจธรรมที่ว่า มีเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไป เป็นความจริงที่ยอมรับและเป็นหลักธรรมชี้นำไปสู่สิ่งที่ดีเป็นพื้นฐานทางความคิด

พุทธปรัชญาได้ถูกใช้ในการแสดงออกในทุกด้านของวิถีชีวิตไทยโดยเฉพาะด้านวัฒนธรรมทางขนบธรรมเนียม ประเพณีของไทยจากคำสอนและความเชื่อทางพระพุทธศาสนา ผลักดันให้มีการทำงานศิลปะมีคุณค่าทางด้านความศรัทธาเป็นการแสดงออกในทางอารมณ์ที่แฝงพุทธปรัชญาที่เข้ามาทำให้ผลงานออกมามีความลึกซึ้ง “สัญลักษณ์ (Symbol) คือ สิ่งหนึ่งที่ใช้แสดงความหมายของอีกสิ่งหนึ่ง หรือเครื่องหมายที่ใช้แทนรูปความคิด” (ชลูด นิ่มเสมอ, 2557 : 412) มาจากการสื่อความหมายตีความหมายและแทนค่าด้วยรูปศิลปะที่ใช้แสดงออกทางธรรมชาตินำไปสู่กระบวนการตัดทอน เพิ่มเติมบางส่วนและนำไปสู่การสร้างสรรคเป็นผลงานศิลปะแทนการสร้างรูปเคารพ “จากหลักฐานทางโบราณคดีที่ค้นพบในประเทศอินเดีย กล่าวคือ ในประเทศอินเดียก่อนที่จะมีรูปเคารพนั้นได้มีการสร้างสัญลักษณ์ต่าง ๆ ขึ้นแทนรูปเคารพ (Aniconic symbols) ดังปรากฏในงานศิลปกรรมทางพุทธศาสนายุคแรก ๆ เช่น สถูปที่ภารhut (Bharhut) และ สถูปสาณจี (Sanchi) ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ไม่ได้ค้นพบประติมากรรมของพระพุทธองค์เลย พระพุทธรูปที่ปรากฏในปัจจุบันนั้นนำมาต่อเติมภายหลัง แต่ปรากฏว่ามีภาพสลักสัญลักษณ์ต่าง ๆ อยู่ เช่น สถูปที่มีฉัตรปักอยู่ ต้นไม้ นาค ยักษ์และยักษ์ณี เป็นต้น ส่วนรูปเคารพนั้นเกิดขึ้นในระยะหลัง” (ปริชา นุ่นสุข, 2554 : 14) ดังนั้นช่างหรือศิลปินในสมัยนั้นได้หาทางแก้ปัญหาทางศิลปะ โดยการสร้างรูปสัญลักษณ์ (Symbols) ใช้ตกแต่ง หรืองานสถาปัตยกรรม เช่น สถูป เจดีย์ เสาโอศก เป็นต้น ซึ่งเป็นหินสลักภาพพุทธประวัติตามเหตุการณ์ที่ทำเป็นสัญลักษณ์ เพื่อเป็นการแสดงถึงความศรัทธาบูชาในพุทธศาสนา เช่น

สัญลักษณ์ดอกบัว หมายถึง ประสูติ สัญลักษณ์พระแท่นและต้นโพธิ์ หมายถึง ตรัสรู้ สัญลักษณ์ธรรมจักร หมายถึง ปฐมเทศนา สัญลักษณ์พระแท่นวาง หมายถึง พระสัมมาสัมพุทธเจ้า สัญลักษณ์สฐูป หมายถึง ปรีณิพพาน สัญลักษณ์ รอยพระพุทบาท หมายถึง การเจริญรอยตามบาทของพระศาสดา และ สัญลักษณ์ตรีตรณะ หมายถึง พระรัตนตรัยเป็นเครื่องหมายสูงสุดในพระพุทธ ศาสนานานมาแล้ว

รูปสัญลักษณ์ของพุทธปรัชญาที่แฝงในงานศิลปะ ย่อมมีความหมาย ที่ลึกซึ้ง เข้าใจง่าย ที่สามารถถ่ายทอดออกมาผ่านสัญลักษณ์เพื่อใช้ในการ ตกแต่งหรือด้วยเหตุผลอื่น การหยิบยกความคิดของงานศิลปะสมัยโบราณที่ เป็นรากฐานในการศึกษาเพื่อเป็นความรู้ในการสร้างสรรค์ ท่านพุทธทาส กล่าว ว่า “สิ่งที่ต้องศึกษาก็คือ ดอกบัวเป็นดอกไม้ศักดิ์สิทธิ์ของทุกศาสนาและทุก ลัทธิอยู่ก่อนแล้ว กิริยาที่บาน หมายถึงการมีอะไรเกิดขึ้นมาในลักษณะพิเศษ ซึ่งในที่นี้หมายถึงการที่พระพุทธเจ้าเสด็จอุบัติขึ้นในโลก และการที่ได้ตรัสรู้ เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งก็นับรวมอยู่ในคำว่า การเกิด (Nativity) ด้วย เหมือนกัน เพราะเกิดมาเพื่อตรัสรู้ ดังนั้นจึงทำสัญลักษณ์แห่งการประสูติเป็น ภาพดอกบัวบานมากที่สุดกว่าสัญลักษณ์อย่างอื่น” (พุทธทาสภิกขุ, 2552 : 5) บัวเป็นหนึ่งในดอกไม้ที่ถูกกล่าวถึงในพุทธประวัติ ทศชาติชาดกของ พระพุทธเจ้า และลัทธิอื่น ๆ ซึ่งมีความหมายแตกต่างกันไปตามคติความเชื่อ ของภูมิประเทศ ไม่ได้มีเพียงประเทศไทยแต่ยังรวมถึงประเทศใกล้เคียงและ ประเทศในเอเชียตะวันออก ประเทศอียิปต์ อินเดีย ศรีลังกา จีน ญี่ปุ่นฯ นิยม นำรูปทรงบัวมาใช้สร้างงานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในศาสนา ศิลปะ ไทยบัวได้รับการคลี่คลายรูปทรงใหม่ ลวดตอน เสริมแต่งให้เกิดความงามตาม จุดประสงค์ของผู้สร้าง เช่น งานจิตรกรรมนอกจากงานเขียนสีแล้วยังมีลวดลาย ทองที่นิยมสร้างคือ หม้อปुरुณฆณะ ให้ความหมายหม้อแห่งความอุดมสมบูรณ์

งานสถาปัตยกรรมที่มีเจตียุทธพุ่มข้าวบิณฑ์ (ดอกบัวตูม) ประติมากรรม นิยมปั้น แกะ เป็นลวดลายบัวประดับตามส่วนต่าง ๆ เป็นต้น ด้วยรูปทรงสี่เหลี่ยมสวยงามดูบริสุทธิ์และสื่อความหมายไปในทางที่ดี

ซึ่งในการสร้างสรรค์นี้พบคำถาม ปัญหาที่เกิดขึ้นว่า ทำไมถึงเลือกที่จะนำบัวมาใช้ในการแสดงออกผลงานสร้างสรรค์ ก็คงเหมือนกับทำไมคนไทยต้องทานข้าวซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่ผูกพันกันมาจนแยกออกจากกันไม่ได้ ผู้วิจัยมีความประทับใจในธรรมชาติของบัว ที่เป็นแรงบันดาลใจ สนใจที่จะศึกษาข้อมูลนำมาวิเคราะห์ เพื่อสร้างองค์ความรู้ทางศิลปะและสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบจิตรกรรมไทยร่วมสมัยรูปบัว: สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายเชิงพุทธปรัชญาในการแสดงออกผ่านการถ่ายทอดลักษณะธรรมชาติของบัว มนุษย์ สัตว์หรือสิ่งมีชีวิตมาประกอบกันทางรูปทรงเกิดเป็นรูปแบบใหม่ ด้วยเทคนิควิธีการทับซ้อน เส้น สี รูปทรง พื้นผิว พื้นที่ว่างและจังหวะลีลาตามอารมณ์ความรู้สึกให้เป็นไปตามหลักทฤษฎีศิลปะ องค์ประกอบศิลป์โดยไม่ต้องการที่จะแสดงให้เห็นเด่นชัดหรือคล้ายคลึงสิ่งนั้น แต่อาจจะให้เป็นตามความหมายที่สื่อโดยตรงหรือแฝงไว้ด้วยแนวคิดพุทธปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่เข้าใจได้ง่าย โดยใช้หลักความดี-ชั่ว ความสุข-ทุกข์ การเกิดขึ้น ดำรงอยู่ และดับไป การดิ้นรนพยายามที่จะหลุดพ้นจากกิเลสในสภาพสังคมปัจจุบันสร้างสรรค์ตามจินตนาการของผู้วิจัย เพื่อให้เกิดคุณค่าทางความงามและสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้ชมซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการแสดงออก (Expression Theory)

1 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้ภาพบัวในการสื่อความหมายเชิงพุทธปรัชญา
2. เพื่อรวบรวมและสร้างองค์ความรู้ในการสร้างผลงานจิตรกรรมไทย

ร่วมสมัย

3. เพื่อนำผลการศึกษามาสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัยที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ของตน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

1) ศึกษาต่อบัวในงานจิตรกรรมไทยฝาผนังและในเชิงสัญลักษณ์ที่วัด เช่น วัดบวรนิเวศ วัดบรมนิวาส เป็นต้น

2) ศึกษาบัวในธรรมชาติ แหล่งข้อมูลภายในห้องสมุด บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์และข้อมูลออนไลน์ต่าง ๆ

3) ศึกษาผลงานจิตรกรรมร่วมสมัยของศิลปินที่เกี่ยวข้อง พิชัย นิรันดร์ ปัญญา วิจิตรธนสาร ปรีชา เกาทอง และโกลด์ มอแน (Claude Monet)

ขอบเขตของการวิเคราะห์

วิเคราะห์ด้านจิตรกรรม “บัว”

1) วิเคราะห์ต่อบัวในงานจิตรกรรมไทยฝาผนังและในเชิงสัญลักษณ์ที่วัด เช่น วัดบวรนิเวศ วัดบรมนิวาส

2) วิเคราะห์ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับบัว เช่น ความเชื่อบัวศาสนา

วิเคราะห์ด้านธรรมชาติ

1) วิเคราะห์รูปทรงบัวในธรรมชาติเช่น สกลบัวหลวง สกลบัวสาย
วิเคราะห์ผลงานศิลปินจิตรกรรมไทยร่วมสมัยของพิชัย นิรันดร์ ปัญญา วิจิตรธนสาร ปรีชา เกาทอง

1) วิเคราะห์ สีที่ใช้ในการสร้างสรรค์

2) วิเคราะห์ความสว่างและความมืดการแสดงออกในผลงาน

3) วิเคราะห์องค์ประกอบที่ใช้ในการสร้างสรรค์

4) วิเคราะห์การแทนค่า สื่อความหมายสัญลักษณ์

ขอบเขตของการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ 2 ชุด (ทั้งหมด ชุดละ 5 ชิ้นงาน)

1) รูปแบบผลงาน จิตรกรรมไทยร่วมสมัย 2 มิติ

2) เทคนิค การสร้างสรรค์ใช้วิธีการปั๊มสี การทำร่องรอยบนพื้นผิว

- เทคนิคสีอะคริลิคบนผ้าใบ

- ขนาดผลงาน 150 x 120 ซม.

3) แนวความคิด การใช้รูปแบบจิตรกรรมสื่อแทนความหมายสัญลักษณ์ เกิดจากการนำรูปทรงของบัวผสมกับทฤษฎีศิลปะการแสดงออกผ่านความรู้สึก สี สัน น้ำหนักของแสงความสว่างมืดและบรรยายภาพในจินตนาการให้สอดคล้องกับแนวคิด เนื้อหาทางพุทธปรัชญาที่สะท้อนความคิดภายในจิตใจ นำมาสร้างสรรค์ผลงานลักษณะ 2 มิติ โดยใช้เทคนิควิธีการแบบศิลปะตะวันตกผสมผสานรูปแบบจิตรกรรมไทยที่มีการตัดเส้นและการแสดงออกทางสุนทรีย์ะ นำไปใช้สร้างสรรค์เพื่อให้ผลงานเกิดคุณค่าทางความงามและคุณค่าทางด้านจิตใจ

วิธีดำเนินการวิจัย

โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยสามารถแบ่งออกได้ 4 ขั้นตอนดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากการศึกษาดำเนินการวิจัยนี้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาคือข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากเอกสารหนังสือ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้จากการลงพื้นที่ตามแหล่งข้อมูลจากภาพจิตรกรรมไทยที่นำรูปบัวมาใช้แทนสัญลักษณ์เชิงพุทธ

ปรัชญาวัตรบวรนิเวศ วัดบวรนิเวศ เป็นต้น การศึกษาบัวในธรรมชาติหรือแหล่งข้อมูลเพิ่มเติมภายในห้องสมุดและศึกษาผลงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัยของศิลปินที่สร้างสรรค์หรือเกี่ยวข้องนำมาวิเคราะห์ เพื่อที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงาน

2. การวิเคราะห์

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ นำมาวิเคราะห์สามารถแบ่งได้ 3 ส่วน ได้แก่

วิเคราะห์บัวในงานจิตรกรรมฝาผนังของ ขรัวอินโข่ง ที่วัดบวรนิเวศ วัดบวรนิเวศ กรุงเทพฯ

งานจิตรกรรมไทยนิยมและให้ความสำคัญกับการนำดอกบัวมาสร้างคุณค่าทางด้านพุทธศิลป์ ไม่ว่าจะเป็น จิตรกรรม ประติมากรรม ประณีตศิลป์ สถาปัตยกรรม เป็นต้น จากรูปทรงธรรมชาติ เกิดการตัด ลด ทอน เสริมแต่งเติม ถ่ายทอดจากความรู้ของศิลปินเอง แต่ยังคงความหมายในเชิงสัญลักษณ์ แทนค่าหรือการเปรียบเทียบในพุทธศาสนา เพื่อเพิ่มคุณค่าทางความงาม ความลึกซึ้งในเชิงปรัชญา

ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยเลือกวิเคราะห์บัวในงานจิตรกรรมฝาผนังของขรัวอินโข่ง ที่วัดบวรนิเวศ วัดบวรนิเวศ กรุงเทพฯ กรณีนี้ได้ยกตัวอย่าง ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ได้แรงบันดาลใจจาก ดอกบัวยักษ์ (Victoria) จากจารึกใต้ภาพวัดบวรนิเวศ กล่าวว่า “ที่นี่หมายความว่าพระพุทธเจ้าเปรียบดังดอกบัวบานแล้ว พระธรรมเปรียบดังรสหวานเกิดขึ้น ณ ดอกบัวนั้น พระสงฆ์ผู้เข้าไปบริโภคพระธรรมรสหวานเปรียบดังหมู่ผึ้งอันเข้าไปบริโภครสหวานนั้น” (วิไลรัตน์ ยंत्रอด และธวัชชัย องค์วุฒิเวทย์, 2559 : 172) ส่วนจารึกใต้ภาพวัดบวรนิเวศ กล่าวว่า “ห้องนี้ ความอุปมาว่า มีสระโบกขรณีหนึ่ง มีประทุม

ชาติหลายอย่างหลายพรรณ แต่มีดอกประทุมชาติหนึ่งใหญ่ขึ้นมาพ่นน้ำงาม
สอาดกว่าประทุมชาติอื่น มีกลิ่นหอมวิเศษกว่าดอกไม้ชนิดอื่นตลบทั่วไปใน
ทิศานุทิศทั้งปวง มีคนมากด้วยกันมาชมดอกบัวใหญ่ได้กลิ่นแล้วชื่นชมยินดี
หมู่แมลงแมลงภูก็มาเซยเอาชาติเกสร ความอุปไมยว่า ดอกบัวใหญ่ เหมือน
พระพุทธเจ้าเกิดขึ้นในโลกย์มีคุณอันประเสริฐฟุ้งไปในทิศทั้งปวงกลั่นดอกบัว
ใหญ่เหมือนพระธรรมเพราะเป็นของเกิดแต่พระพุทธเจ้า หมู่คนที่ชมดอกบัว
หมู่แมลงผึ้งแมลงภู่ซึ่งมานำชาติเกสรนั้นเหมือนหมู่พระอริยเจ้าที่ได้พระธรรม
พิเศษมรรคผล เพราะได้ฟังธรรมเทศนาเป็นมูลเหตุแลฯ” (วิไลรัตน์ ยังรอด
และธวัชชัย องค์กรวิเวทย์, 2559 : 172)

วัดบรมนิวาส

วัดบวรนิเวศ

ภาพที่ 1 งานจิตรกรรมไทยฝาผนังผลงานขรัวอินโข่ง “ปริศนาธรรม”

วัดบรมนิวาส และวัดบวรนิเวศ กรุงเทพฯ

ที่มา : ศิยารัตน์ แก้วศิริ

องค์ประกอบศิลป์	วัดบรมนิวาส	วัดบวรนิเวศ
ความคิด	ต้องการนำเสนอเรื่อง คำสอนศาสนาพุทธนิกายธรรมยุตที่เป็นนิกายเกิดขึ้นใหม่ในเวลานั้น โดยใช้การเขียนเป็นภาพปริศนาธรรมแทนการเล่าเรื่องพุทธประวัติตามแบบประเพณีเดิม	ส่วนที่วัดบวรนิเวศต้องการนำเสนอเรื่อง คำสอนศาสนาพุทธโดยภาพปริศนาธรรมเช่นเดียวกัน
รูปแบบ	จิตรกรรมไทยผาผนังโดยได้รับอิทธิพลจากงานจิตรกรรมโบราณ และเป็นการผสมผสานวิธีการศิลปะตะวันตก เป็นงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัยยุคแรกของไทย เป็นการแสดงออกในอุดมคติผสมกับการเขียนให้มีความเหมือนจริงจากงานจิตรกรรมไทยแบบเดิมโดยใช้การแสดงในมุมมองที่แปลกใหม่ต่างไปจากเดิม	รูปแบบเหมือนกันกับวัดบรมนิวาส
ทัศนธาตุ	ใช้รูปดอกบัวทรงขนาดใหญ่ในรูปดอกบัวที่กลีบใบแหลมจัดเป็นระเบียบกว่าวัดบวรนิเวศ บวกกับใส่ตัวภาพที่แสดงออกท่าทาง สีสันโดยใช้ตัวภาพคนแบบตะวันตกใช้การวางในระยะเดียวกัน	ส่วนรูปทรงดอกบัวใหญ่ มีกลีบดอกมีความหม่นกลมกว่าและมีการจัดวางตัวภาพในระยะใกล้เคียงใกล้เคียง วัดบวรนิเวศ
- รูปทรง		
- เส้น	ใช้การตัดเส้นสีดำแบบจิตรกรรมไทย โดยใช้การตัดเส้นเพื่อเน้นรูปทรง	ใช้การตัดเส้นแบบจิตรกรรมไทย ใช้สีดำตัดเส้นเหมือนวัดบวรนิเวศ
- สี	สีใช้โทนสีน้ำเงิน น้ำตาล สีดำในบรรยายภาพรอบๆ และใช้สีขาวแดงในส่วนที่เป็นจุดเด่น ไม่ขัดแย้งกันเหมือนวัดบวรนิเวศ	สีโทนสีน้ำตาล สีขาวอมแดงเป็นสีโทนร้อนซึ่งขัดแย้งกับสีของผิวน้ำสีน้ำเงินแตกต่างจากวัดบรมนิวาส
- น้ำหนัก	น้ำหนักแสงเงาสลับๆ แสดงออกถึงบรรยายภาคตอนเย็นๆหรือตอนเช้ามืด และมีความเข้มกว่าวัดบวรนิเวศ	น้ำหนักแสงเงามีความสว่างกว่าวัดบรมนิวาส แสดงให้เห็นชัดขึ้น

- พื้นผิว	พื้นผิวเป็นผนังปูน ระบายแบนตั้งฉากกับพื้น ผิวเรียบไม่ขรุขระ	พื้นผิวเป็นผนังปูน ระบายแบนตั้งฉากกับพื้น ผิวเรียบไม่ขรุขระ
วัสดุ	สีฝุ่นแบบโบราณบนฝาผนังปูน	เทคนิคเดียวกันกับวัดบรมนิวาส
เทคนิค/วิธีการ	ใช้เทคนิคแบบตะวันตก Perspective ระบายสีเรียบโดยการไล่สีหน้าหนักของสีให้มีความสมจริงมากขึ้นจากแบบเดิม	ใช้การวาดตามหลักทัศนียวิทยาแบบ Perspective ใช้การวาดให้มีมิติและใช้แสงเงา ทำให้เกิดระยะใกล้ไกล ลึกดูเหมือนจริง
แนวเรื่อง	ปรีชาธรรม เป็นการสรรเสริญพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ในพุทธศาสนานำมาจากพระไตรปิฎก	เหมือนกันกับวัดบรมนิวาส
เนื้อหา	สุนทรีย์ภาพในการแสดงอารมณ์ความรู้สึกต่อความเชื่อในศาสนา การสรรเสริญพระรัตนตรัย โดยการเปรียบเทียบในการบรรยายในรูปแบบตะวันตก	เรื่องการสรรเสริญพระรัตนตรัย โดยการเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยเป็นตอนๆ โดยการใช้ตัวภาพ อาคารบ้านเรือน แบบตะวันตก
องค์ประกอบศิลป์	การประกอบกันทางรูปทรงบวให้ใหญ่ให้ความรู้สึกขัดแย้งกับรูปทรงที่อยู่รอบๆ ส่วนการประกอบกันทางรูปทรงกับเนื้อหาสอดคล้องกันในเรื่องพุทธศาสนาจึงเกิดเป็นเอกภาพ	การประกอบกันทางรูปทรงบวที่มีขนาดใหญ่กว่าความเป็นจริงให้ความรู้สึกขัดแย้งกัน ส่วนการประกอบกันทางรูปทรงบวกับเนื้อหาปรีชาธรรมสอดคล้องกันในเรื่องพุทธศาสนาจึงเกิดเป็นเอกภาพ

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบองค์ประกอบศิลป์การใช้ภาพบัวในงานจิตรกรรมฝาผนังของขรัวอินโข่ง วัดบวรนิเวศ วัดบรมนิวาส กรุงเทพฯ

จากการศึกษาพบว่าผลงานของขรัวอินโข่งซึ่งเป็นผลงานในสมัยรัชกาลที่ 4 ที่สร้างสรรค์ขึ้นในระยะเวลาใกล้เคียงกันของวัดบวรนิเวศกับวัดบรมนิวาส โดยศิลปินได้แนวคิดจากพระไตรปิฎกในพุทธศาสนานิกายธรรมยุติ โดยที่ให้ความสำคัญกับพระธรรม หลักธรรมคำสอน ทำให้เกิดเรื่องราว

แปลกใหม่ที่ต่างไปจากภาพพุทธประวัติ ทศชาติชาดกแบบงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณีแบบเดิมแต่ศิลปินเองก็มีการเขียนภาพแบบจิตรกรรมไทยเป็นทุนเดิม แต่ได้มีการพัฒนาแนวคิดผสมกับการใช้เทคนิควิธีการเขียนแบบชาวตะวันตก การวาดตามหลักทัศนียวิทยาแบบมุมมอง (Perspective) มาประยุกต์ใช้ โดยศึกษาจากสิ่งที่ศิลปินสามารถพบเห็นได้ในสมัยนั้น หรืออาจจากการบอกเล่า การถ่ายทอดพระธรรมคำสอนที่เป็นนามธรรมให้เกิดเป็นภาพวาดที่เป็นรูปธรรมโดยใช้การเปรียบเทียบหรืออุปมาอุปไมย ทำให้เกิดความลึกซึ้งในผลงาน ส่วนวัสดุสียังเป็นสีฝุ่นแบบโบราณและยังมีการตัดเส้นด้วยสีดำในบางส่วนไม่ได้ทิ้งรายละเอียดไป ส่วนการแสดงออกในงานศิลปินให้บรรยากาศที่สลัวๆ มีดในส่วนที่ไม่สำคัญแต่จะเน้นสว่างในส่วนที่เป็นจุดเด่นของภาพ และยังนำเหตุการณ์ที่เกิดในยุคนั้นถ่ายทอดลงไปในงาน เช่น อาคารที่เป็นแบบตะวันตก การแต่งกายของชาวต่างชาติ สิ่งแปลกใหม่ที่เข้ามาในสมัยรัตนโกสินทร์รวมถึงบัวพันธุวิจิตรต่อเรีย กลายเป็นงานจิตรกรรมไทยที่ผสมผสานกับศิลปะแบบตะวันตกที่แรกในยุคนั้น ถึงแม้จะไม่ถูกต้องตามหลักแสงและเงา ผิดสัดส่วนแต่ สามารถรับรู้ได้ถึงการแสดงออกในการสร้างสรรค์ ความตั้งใจในการถ่ายทอดของศิลปินและการก้าวผ่านรูปแบบแนวคิดแบบงานจิตรกรรมไทยสู่รูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของยุคสมัยศิลปะแบบขรรค์อินโข่ง ทำให้เกิดเป็นแนวทางให้สู่ศิลปินรุ่นหลังในการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์

งานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับการนำรูปแบบ สัญลักษณ์บัวนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

เดือนรุ่งฟ้า เพ็ญไพสิฐ “เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์สุนทรียศาสตร์ในผลงานจิตรกรรมของอาจารย์ทิว นันทขว้าง กล่าวว่า อาจารย์ทิวเป็นศิลปิน

สำคัญคนหนึ่งแห่งวงการศิลปะสมัยใหม่ของไทย ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมที่มีเอกลักษณ์เป็นที่ยกย่อง ในเรื่องของการถ่ายทอดความประทับใจเกี่ยวกับดอกบัวและบรรยายกาศของบึงบัวซึ่งเป็นผลงานที่มีแนวคิดและอิทธิพลการสร้างสรรคมาจากพุทธปรัชญากับรูปแบบของศิลปะตะวันตก ที่สื่อออกมาในเรื่องราวบรรยายกาศของดอกบัวและพันธุ์ไม้น้ำต่าง ๆ เป็นผลงานศิลปะที่บริสุทธิ์ ที่เกิดจากจิตนาการของความรู้สึกประทับใจต่อธรรมชาติและทักษะความชำนาญในการสร้างสรรค์ก่อให้เกิดความงามอันลึกซึ้ง ผลงานชุดนี้ไม่ได้ลอกเลียนแบบเพื่อให้เหมือนธรรมชาติตามตาเห็นเท่านั้น แต่เป็นการสังเคราะห์เลือกสรรเฉพาะสิ่งที่อาจารย์ทวีประทับใจด้วยสีสัน บรรยายกาศซึ่งไม่มีอยู่จริงในโลกให้ความรู้สึกละเอียดจินนาการถึงความฝันที่เงียบสงบ” (เดือนรุ่งฟ้า เพ็ญไพสิฐ, 2553 : 106-107) สรุปได้ว่าผลงานจิตรกรรมชุดดอกบัวมีความสอดคล้องกับปรัชญาศิลปะ ส่วนเรื่องคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์นั้นว่ามีคุณค่าที่สร้างประสบการณ์แก่ผู้ได้ชม โดยผลงานชุดดอกบัวของอาจารย์ทวีมีความสอดคล้องกับทฤษฎีสัมพัทธนิยม จากการศึกษางานวิจัยเรื่องนี้ ทำให้ได้เข้าใจผลงานศิลปะของอาจารย์ทวีที่มีแนวคิดเดียวกันในการนำดอกบัวมาสร้างเป็นผลงานศิลปะที่มีคุณค่า โดยใส่จินตนาการแฝงปรัชญาแนวคิดไว้ในผลงานนอกจากความงาม ทำให้สามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดในพุทธศาสนา นำมาเป็นข้อมูลในการที่จะสร้างสรรค์ผลงาน

งานสร้างสรรค์ศิลปะที่เป็นแรงบันดาลใจ ศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงานศิลปะโดยนำรูปลักษณะบัวมาใช้ในการสร้างสรรค์ทั้งในรูปแบบเหมือนจริงและแบบในอุดมคติ เรื่องพุทธปรัชญามาใช้ในการสร้างสรรค์ ได้แก่ เฉลิม นาคีรักษ์ ทวี นันทขว้าง ถวัลย์ ดัชนี พิชัย นิรันดร์ ทวี รัชนิกร จักรพันธุ์ โปษยกฤต ปรีชา เกาทอง ปัญญา วิจิตนธนสาร เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ สมโภชน์ ทองแดง ประเทือง เอมเจริญ ชายชาติ ปุຍเปี้ย พรหมมา อินยาศรี

สัจต ปุຍอ็อก สุวัฒน์ แสนขัตติรัตน์ สุวัฒน์ วรรณมณี ธงชัย ศรีสุขประเสริฐ
 ปรมัตถ์ เหลืองอ่อน จินตนา เปี่ยมศิริ คมกฤต สวัสดิ์รัมย์ บุญพันธ์ วงศ์ภักดี
 กฤษณะ ขวนคุณากร และธรรมบุญ เรื่องสวัสดิ์ เป็นต้น

ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาและวิเคราะห์ผลงานศิลปินที่ได้นำแนวความคิด
 ทางพุทธปรัชญา โดยการใช้รูปบัวเป็นสัญลักษณ์ในการแสดงออก เพื่อเป็น
 แนวในการศึกษา

พิชัย นรินทร์ งานจิตรกรรมของพิชัย เป็นงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัย
 เทคนิคสีน้ำมันและยังมีการนำวัสดุ เช่น กระดาษสีมาปะติดทำให้เกิดความ
 แปลกใหม่ มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องพุทธปรัชญาในพุทธศาสนา การใช้สัญลักษณ์
 ที่สามารถเข้าใจได้ง่าย การแสดงทัศนธาตุสี เส้น การใช้รูปทรง ซึ่งความงาม
 ในงานของพิชัย เป็นความงามด้วยสีมีการเลือกใช้สีที่คุมโทนของสีและเลือก
 การลดค่าของสีในงานไม่ให้ดูน่าเบื่อ ทำให้ภาพรู้สึกสดใสและจังหวะของรูป
 ทรงเป็นสัญลักษณ์ที่เกิดจากการสร้างสรรค์สัมพันธ์กับเนื้อหาทำให้งานเกิด
 เป็นเอกภาพ การนำเสนอศิลปะเพื่อพุทธศาสนาออกมาได้อย่างเป็นเอกลักษณ์
 โดยผ่านการเรียนรู้ คติวิเคราะห์ ผิวกฝนและพัฒนาฝีมือจากผลงานที่ได้รับการ
 ยกย่องให้เป็นศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ ทำให้รู้สึกมีคุณค่าทางด้าน
 ความงาม ความเชื่อศรัทธา คุณค่าทางด้านจิตใจ และเป็นต้นแบบในการ
 ทำงานศิลปะบริสุทธิ์

ปัญญา วิจินธนสาร งานจิตรกรรมของปัญญา เป็นงานรูปแบบ
 จิตรกรรมไทยร่วมสมัย 2 มิติรูปแบบกึ่งนามธรรม โดยใช้สัญลักษณ์ทางพุทธ
 ศาสนาในการแสดงออก ซึ่งปัญญามีเอกลักษณ์ในเรื่องของการใช้รูปพระพักตร์
 พระพุทธรูป พระพุทธเจ้า ดอกบัว โดยใช้พื้นผิวที่ดูให้ความรู้สึกแทนความไม่
 เต็มยง เป็นอนิจจัง ต้องการสะท้อนถึงความเสื่อมสลายของจิตรกรรมฝาผนัง
 ในปัจจุบันที่ร่วงโรยและความเสื่อมศรัทธาของพุทธศาสนิกชน โดยการใช้

ศิลปะเป็นตัวแทนสื่อถึง ความคิด ความรู้สึก ความจริง เหตุการณ์ในสังคมปัจจุบัน ซึ่งสามารถที่จะทำให้ทุกคนหันมาให้ความสนใจและเข้าถึงได้ด้วยสิ่งที่ศิลปินต้องการแสดง

ปรีชา เถาทอง ผลงานของปรีชา เถาทอง เป็นงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัย 2 มิติ ในยุคแรกจะเป็นการใช้สี แสงเงา ซึ่งจะเป็นแสงเงาที่เกิดจากธรรมชาติที่สะท้อนอยู่บนสถาปัตยกรรมไทยตามส่วนต่าง ๆ ของวัด เช่น ผนัง กำแพงที่มีลวดลาย เสา ภาพจิตรกรรมไทย ให้บรรยายกาศความรู้สึกสงบ เยือก และแสดงให้เห็นถึงมุมมองที่แปลกตา ซึ่งเกิดจากประสบการณ์พบเห็นด้วยตา การสังเกต สิ่งรอบตัวของศิลปินเอง เกิดเป็นความงาม ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาผลงานที่ใช้ทฤษฎีแสงและเงาของปรีชา เถาทอง

โกลด มอแน (Claude Monet) เป็นจิตรกรชาวตะวันตก ในลัทธิความประทับใจ(Impressionism) เป็นผู้ที่น่าเสนอให้การเขียนงานกลางแจ้งเป็นที่นิยม โดยโกลด มอแน นิยมเขียนภาพสถานที่ วิถีชีวิตคนบรรยายในเวลาที่แตกต่างกันไป เพื่อต้องการนำเสนอสี ณ ขณะนั้น รวมถึงอารมณ์ขณะที่กำลังเขียนงานเป็นการเขียนงานแบบฉับพลัน ใช้เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ ซึ่งวิธีการนั้นเป็นการวาดให้เกิดร่องรอยของที่แปรงที่รวดเร็วและไม่เกลี่ยสีให้เข้ากัน เน้นให้เกิดความรู้สึกอารมณ์ของศิลปิน ซึ่งผลงานของโกลด มอแน มีชื่อหลายชุดแต่ผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาชุดบึงบัว ดอกบัว เป็นชุดที่สามารถรับรู้ถึงธรรมชาติบรรยายภาพในงานได้

ทฤษฎีที่ใช้ในการสร้างสรรค์ การศึกษาทฤษฎีการสร้างสรรค์ผลงานและการศึกษาแนวทางศิลปะของศิลปิน ได้นำผลจากการศึกษาเพื่อมาประกอบในผลงานให้มีการแสดงออกทางความงาม ความรู้สึกและสมบูรณ์มากขึ้นโดยผู้วิจัยได้ใช้ทฤษฎีในการสร้างสรรค์ผลงานดังนี้

ประสบการณ์สุนทรียะ (Aesthetic Experience) เดวิด ฮูม (David Hume) มีทฤษฎีว่า “ที่เชื่อว่าความรู้สึกของมนุษย์ได้มาจากประสบการณ์ทางผัสสะและการ กำหนดรู้ของจิต ซึ่งก่อให้เกิดความ ประทับใจ (impressions) และมโนคติ (ideas) หลังจากนั้นจึงมีการ เชื่อมโยงกันทางความคิดซึ่งเป็นผลมา จากประสบการณ์ (association of idea) เกิดเป็นจินตนาการซึ่งนำมาสู่การสร้างสรรคและการรับรู้ความงาม” (โอชนา พูลทอง ตีพิมพ์, 2556 : 3) การรับรู้ประสบการณ์ทางสุนทรียะที่เกิดจากความประทับใจ ซาบซึ้งต่อธรรมชาติ วัตถุหรือผลงานศิลปะ โดยอาศัยประสาทสัมผัสตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง แต่ความงามศิลปะอาศัยรับสัมผัสด้วยจิตใจซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค สามารถถ่ายทอดความงาม ประสบการณ์หรือความจริงกับธรรมชาติที่เป็นแรงบันดาลใจในการสร้างจินตนาการ

ทฤษฎีการแสดงออก (Expression Theory) มี “ทฤษฎีว่า ศิลปะคือการแสดงออกจากรู้สึก หรืออารมณ์ภายในของศิลปินออกมา โดยอาศัยรูปทรงในทางเพนทาการ (Senscious Form) เช่น สีหรือเสียง ต่าง ๆ ซึ่งศิลปินจำเป็นต้องเข้าใจความละเอียดอ่อนและความซับซ้อนของสิ่งเหล่านั้นเป็นอย่างดี และต้องมี ความชำนาญ (Mastery) ในการใช้สิ่งเหล่านั้นเพื่อที่จะปรุงแต่งหรือจัดสรรสิ่งเหล่านั้นได้ตามเจตจำนง และ แม้ว่าศิลปะเป็นการแสดงออกซึ่งอารมณ์อย่างหนึ่งแต่การแสดงอารมณ์ทุกอย่างก็ไม่ได้เป็นศิลปะไปเสีย ทั้งหมด ดังนั้น จึงจำเป็นต้องแยกแยะให้เห็นว่า การแสดงอารมณ์ที่เป็นศิลปะนั้นแตกต่างจากการแสดง อารมณ์ที่ไม่เป็นศิลปะอย่างไร” (จี ศรีนิวาสน์, 2545 : 42-43) การนำสัญลักษณ์ของบัวมาแสดงออกทางความรู้สึกใช้ประกอบในผลงานศิลปะ เป็นการแทนค่าสัญลักษณ์ทางพุทธปรัชญาที่มีความหมายการสื่อถึงสิ่งหนึ่งโดยตรงมีจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค

แสดงออกมาอย่างถุกวิธี ถูกกาลเทศะ เช่น งานพุทธศิลป์ของไทยซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อศาสนา ทำให้เข้าใจโครงสร้างทางศิลปะ องค์ประกอบศิลป์ ทศนราตุให้คุณค่าทางด้านความงาม ทางด้านจรรโลงจิตใจ เพื่อนำไปพัฒนาแนวคิดผลงานศิลปะสร้างอัตลักษณ์ของตนเอง

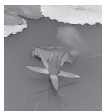
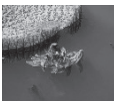
ทฤษฎีแม่สีแสงอาทิตย์ (Spectrum Primary) โดยการค้นพบของเซอร์ ไอแซค นิวตัน “ทฤษฎีนี้เกิดขึ้นใน ค.ศ. 1672 เมื่อ เซอร์ ไอแซค นิวตัน (Sri Lsacc Newton) ชาวอังกฤษได้เสนอการทดลองทางวิทยาศาสตร์เรื่องของการแสงสีต่อรอยแยลโซไซตี้ วิธีการทำโดยให้แสงอาทิตย์ผ่านแท่งแก้วปริซึม แสงธรรมชาติที่ไม่มีสีขาว (White) ผ่านแท่งแก้วซึ่งกระจายรังสีออกมา 6 สี คือ สีม่วง (violet) สีน้ำเงิน (blue) สีเขียว (green) สีเหลือง (yellow) สีส้ม (orange) และสีแดง (red) ” (กำจร สุนพงษ์ศรี, 2559 : 233) จากการทดลองในทางวิทยาศาสตร์โดยเซอร์ ไอแซค นิวตัน (Sri Lsacc Newton) แสงที่มนุษย์มองเห็นได้นี้ มองเห็นเป็นแสงสีขาวการทดลองนำแท่งแก้วปริซึมทดลองให้แสงวิ่งผ่านจนเกิดการแยกลำแสงโดยเอาฉากสีขาวมารับจึงปรากฏภาพของแถบสีรุ้ง ซึ่งในทางศิลปะได้มีศิลปินนำสีแสงมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน เช่น ศิลปินในลัทธิอิมเพรสชันนิสม์ (Impressionism) นำมาใช้ในการเป็นเป้าหมายของกลุ่มที่นิยมเขียนทิวทัศน์ บรรยายภาค สิ่งแวดล้อม สีหรือสีแสงไม่ว่าจะมองเห็นด้วยตาเปล่าหรือจากการถ่ายทอดความรู้สึกจากผู้สร้าง สีสามารถบ่งบอกอารมณ์ของงานศิลปะเป็นสิ่งที่แสดงออกแทนความรู้สึกในงานศิลปะ ซึ่งสามารถรับรู้ได้ถึงความรู้สึกของศิลปิน เช่น โกลด์ มอนเน (Claude Monet) ใช้รูปแบบการเขียนแสงที่กระทบบนผิวน้ำบรรยายภาคที่มีแสงสี การเขียนย้อนแสงและแสงในเงา

การนำองค์ความรู้ไปสู่การสร้างสรรค์

จากการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล เอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎีทางศิลปะและการศึกษาแนวทางศิลปะของศิลปิน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเกิดเป็นองค์ความรู้ เพื่อนำผลจากการศึกษาใช้เป็นพื้นฐานทางความคิด การแสดงออกทางการสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่กระบวนการร่างภาพตามจินตภาพ

3.วิธีการสร้างสรรค์

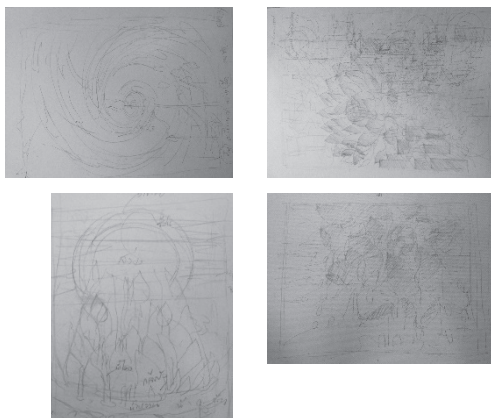
การสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัย จิตรกรรมไทยร่วมสมัยรูปแบบ : สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายเชิงพุทธปรัชญา การถ่ายทอดสิ่งที่เป็นนามธรรมสู่รูปธรรม ในรูปแบบศิลปะรูปแบบกึ่งเหนือจริง (Semi Abstract) ผสมกับรูปแบบเหนือจริง (Surrealism) ด้านองค์ประกอบที่นำมาใช้ในผลงาน โดยใช้รูปลักษณ์บัว การนำรูปทรงของดอกบัว เช่น ดอกบัวหลวง ดอกบัวสาย บัวกระดัง ในลักษณะต่าง ๆ เช่น ดอกตูม ดอกกำลังบาน ดอกบาน ดอกบัวที่กำลังโรย เหี่ยวแห้ง ฝักบัวและใบบัวกับคน วัตถุ สิ่งของ เช่น การนำส่วนของใบหน้า ตา รวมถึงคนที่เป็นตัวภาพจิตรกรรมไทยและสัตว์เป็นภาพของสัตว์ที่มีอยู่จริงในธรรมชาติผสมกับสัตว์ที่อยู่ในจินตนาการตามอุดมคติของจิตรกรรมไทย ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพุทธปรัชญา การแทนค่าสัญลักษณ์โดยใช้รูปลักษณ์เชิงพุทธปรัชญาของบัว หมายถึง การเกิดปัญญาของพระพุทธเจ้าในความหมายที่ต่างกันไปตามหลักธรรมคำสอน ความดี - ชั่ว เพื่อนำเสนอ สะท้อนทางด้านความคิด ทางอารมณ์ความรู้สึกที่เป็นแรงบันดาลใจนำไปสู่การแสดงออก

ชนิดของบัว	ลักษณะของบัว	การผสมของรูปทรง	รูปลักษณะของบัวที่เป็นอัตลักษณ์
 บัวสาย	 ดอกตูม ดอกกำลังบาน ดอกเริ่มบาน ดอกบาน ใบบัวสาย	คน สัตว์ สิ่งของ รูปทรง ต่างๆ สิ่งแวดล้อม	
 บัวหลวง	 ดอกตูม ดอกกำลังบาน ดอกบาน ดอกกำลังโรย ฝักบัวหลวง ใบบัวหลวง		
 บัว วิคตอเรีย หรือบัว กระดัง	 ดอกตูม ดอกกำลังบาน ดอกบาน ดอกบัวเหี่ยว ใบบัว		

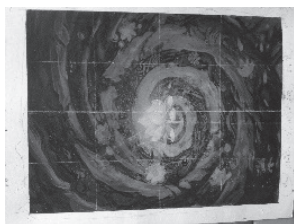
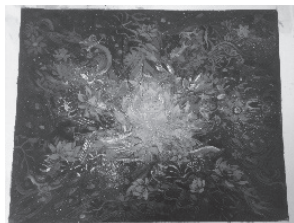
ตารางที่ 2 ขั้นตอนกระบวนการร่างภาพรูปทรงบัวธรรมชาติ +
รูปทรงในจินตนาการ = รูปลักษณะบัว

กรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์		
ที่มา (Input)	กระบวนการสร้างสรรค์ (Process)	ผลงาน (Output)
แรงบันดาลใจ - ธรรมชาติ “ บัว ” - พุทธปรัชญา - สังคม - สุนทรียะ - งานสร้างสรรค์ศิลปินที่เป็นแรงบันดาลใจ	รูปแบบจิตรกรรมไทยร่วมสมัย 2 มิติ แนวคิด - ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ เนื้อหา - ธรรมชาติ “ บัว ” - พุทธปรัชญา เทคนิค - สีอะครีลิคบนผ้าใบ ทฤษฎีที่ใช้ในการสร้างสรรค์ - แนวคิดประสบการณ์นิยม - ทฤษฎีการแสดงออก - ทฤษฎีแม่สีแสงอาทิตย์	ผลงานสร้างสรรค์ - ความงาม - พัฒนาผลงานให้สมบูรณ์ - ประสิทธิภาพ การเผยแพร่ผลงานโดยการตีพิมพ์บทความวิจัย การแสดงผลงาน

ตารางที่ 3 กรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์

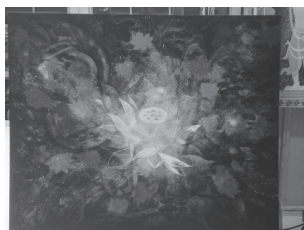
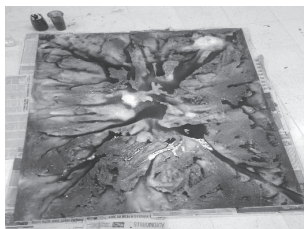
ภาพที่ 2 ขั้นตอนแบบร่างภาพลายเส้น

ชื่อผลงาน บัวในตม
เทคนิค สีอะครีลิคบนผ้าใบ, ปี 2561,
ขนาด : 100 x 80 ซม.

ภาพที่ 3 ขั้นตอนแบบร่างภาพสี

ขั้นตอนการเลือกแบบร่างภาพสี โดยผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ท่านอื่น ๆ โดยเลือกจากแบบที่ได้รับการความเห็นตรงกันมากที่สุด เพื่อนำมาขยายแบบงานจริง

ภาพที่ 4 วัสดุ อุปกรณ์ และขั้นตอนการสร้างสรรค์

ภาพที่ 5 ภาพผลงานเสร็จสมบูรณ์

4. การวิเคราะห์และพัฒนาผลงาน

ผลงานชุดทดลองก่อนศิลปินพนธ์ ผลงานชุดนี้ได้มีทดลองรูปแบบเนื้อหา เทคนิค และวิธีการในการสร้างสรรค์ผลงาน ได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการในการวิจารณ์รูปแบบผลงาน เพื่อนำไปพัฒนาให้มีความสวยงามและแสดงอัตลักษณ์ตัวตน ในส่วนของข้อมูลมีการปรับเปลี่ยนและการศึกษาหาข้อมูลที่เป็นแรงบันดาลใจเกี่ยวกับรูปสัญลักษณ์ พุทธปรัชญา ทฤษฎีทางศิลปะเพิ่มเติม

วิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

ภาพที่ 6 ชื่อผลงาน “บัวในทม”,
เทคนิค สีอะครีลิคบนผ้าใบ, ปี 2561, ขนาด : 165 x 100 ซม.

รูปแบบ งานจิตรกรรมไทย 2 มิติ ใช้วิธีการการตัดเส้นแบบจิตรกรรมไทยเพื่อเน้นรูปทรง โดยใช้โครงสร้างขนาดของรูปทรงขนาดใหญ่เป็นจุดเด่นของภาพ แสดงค่าน้ำหนักของสีบรรยายภาพส่วนที่สว่างเด่นชัดสร้างให้ขัดแย้งกับพื้นที่น้ำหนักเข้ม การจัดองค์ประกอบภาพแบบสองข้างไม่เหมือนกันของรูปทรง เศษชิ้นส่วนที่หลุดกระจายไปทั่วภาพสื่อถึงความเสื่อมสลายเส้นที่แสดงถึงความเคลื่อนไหวเข้าหาเพื่อให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว

เนื้อหา ผลงานชิ้นนี้เกิดจากการประกอบกันของรูปทรงสัญลักษณ์บัวและรูปทรงใบหน้าผสมกับเนื้อหาแสดงออกถึงความเศร้าหมอง ซึ่งภายในรูปทรงบัวมีรูปทรงของใบหน้าซ้อนทับลงไปมีความขัดแย้งกัน ในส่วน รูปทรงของสัตว์สื่อถึงพวกกิเลส มารในรูปแบบจิตรกรรมไทยใช้แสดงออกถึงแนวคิดบัวในตม เพื่อให้เกิดคุณค่าทางศาสนา

เทคนิค สีอะครีลิคบนผ้าใบ มีการใช้สีผสมทำพื้นผิวขรุขระบางส่วนที่สื่อถึงการแตกสลาย ความรู้สึกไม่เที่ยงแท้ การใช้เส้นเกี่ยวกันทับกันไปมาเหมือนผมที่พันกันผูกกันให้ความยุ่งเหยิง ปัญหาที่ไม่คลี่คลาย การใช้สีโทนน้ำเงิน โดยแทนค่าน้ำหนักอ่อน 60% น้ำหนักเข้ม 40% และยังใช้การเคลือบด้วยน้ำสีเพื่อสร้างบรรยายภาพของภาพให้เหมือนอยู่ได้น้ำ การจัดองค์ประกอบภาพจุดเด่นด้วยขนาดใหญ่ของรูปทรงในพื้นที่ส่วนมากให้ความรู้สึกขัดแย้ง

ชื่อผลงาน บัวในตม

เทคนิค สีอะครีลิคบนผ้าใบ, ปี 2561, ขนาด : 100 x 80 ซม.

ชื่อผลงาน มารไม่มาบารมีไม่เกิด

เทคนิค สีอะครีลิคบนผ้าใบ, ปี 2561, ขนาด : 120 x 100 ซม.

ภาพที่ 7 ตัวอย่างผลงานทดลองก่อนศิลปะนิพนธ์

ชื่อผลงาน บัวในตม
เทคนิค สีอะคริลิคบนผ้าใบ, ปี 2561,
ขนาด : 165 x 100 ซม.

ผลงานทดลองชุดที่ 1 จากการวิเคราะห์ผลงานชุดทดลอง ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการ มีการนำใบหน้าออกเพื่อให้เหลือแต่รูปทรงบัว วิธีการแสดงออกของผลงานชุดนี้ใช้การแสดงออกทางด้านแนวคิดพุทธปรัชญาการแทนค่าด้วยสัญลักษณ์ในพุทธศาสนา ผสมกับทฤษฎีการแสดงออกทางศิลปะ ทฤษฎีเรื่องของสีแสง ความสว่างในความมืด เป็นการถ่ายทอดโดยให้ความสำคัญแก่รูปทรงจากธรรมชาติน้อยลง แต่กลับมาเพิ่มความสำคัญให้แก่รูปทรงในความรู้สึกสำนึกคิดของศิลปินโดยสังเกตจากธรรมชาติที่นำมาเป็นสื่ออันถูกการสกัดตัดทอนเพิ่มเติม การจัดวางที่คำนึงถึงการคลี่คลายแต่ยังคงรูปทรงจากธรรมชาติ ชุดนี้ได้สร้างสรรค์ผลงานจำนวน 4 ชิ้น

วิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

ชื่อผลงาน ไม่มีชื่อ

เทคนิค สีอะครีลิคบนผ้าใบ, ปี 2561,

ขนาด : 150 x 120 ซม.

ภาพที่ 8 ชื่อผลงาน “วัชรจักร”,

เทคนิค สีอะครีลิคบนผ้าใบ, ปี 2561, ขนาด : 120 X 92 ซม.

รูปแบบ งานจิตรกรรมไทยร่วมสมัยรูปแบบกึ่งนามธรรม มีการตัดเส้นบางส่วนและใส่น้ำหนักสีแสงเงาทำให้งานมีมิติ ใช้รูปทรงดอกบัวที่บานจัดวางอยู่ตรงกลางเกี่ยวคลื่นที่วนอยู่รอบๆ มีสัตว์หลากหลายชนิดใช้แสดงถึงกิเลส

เนื้อหา ผลงานชิ้นนี้มีเนื้อหาทางรูปทรงสัญลักษณ์บัวที่มีความหมายถึง การเกิด เป็นการสื่อถึงการเวียนว่ายตายเกิด สังขารของมนุษย์ โดยใช้การแทนค่าคลื่นน้ำที่เป็นรูปทรงกันหอย ส่วนของการประกอบกันของรูปทรงกับเนื้อหาสร้างให้มีความสอดคล้องกับพุทธปรัชญา

เทคนิค สีอะครีลิคบนผ้าใบรูปแบบ 2 มิติ การใช้สีขาวสว่างอยู่ตรงกลางภาพเพื่อเป็นจุดเด่น น้ำหนักอ่อน เข้มในงานไม่ได้สร้างเพื่อเน้นจุดเด่นของภาพเพียงอย่างเดียวแต่ยังสร้างความรู้สึกขัดแย้งกันที่ชัดเจน การใช้เส้นขดกันหอยที่แสดงถึงการเติบโตวนเป็นวงกลมเข้าไปสู่ดอกบัวบานสร้างจุดดึงดูดสายตาไปยังจุดเด่น และเส้นที่พุ่งเข้าหาวงกันหอยยังให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว การจัดองค์ประกอบของภาพให้จุดเด่นอยู่ตรงกลางมีจุดกระจายไปตามภาพสร้างบรรยายกาศของภาพเพื่อแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกพลังของธรรมชาติ

ภาพที่ 9 ผลงานทดลองชุดที่ 1

ชื่อผลงาน ไม่มีชื่อ
เทคนิค สีอะครีลิคบนผ้าใบ, ปี 2561,
ขนาด : 110 x 90 ซม.

ชื่อผลงาน ไม่มีชื่อ

เทคนิค สีอะครีลิคบนผ้าใบ, ปี 2561,

ขนาด : 165 x 126 ซม.

ชื่อผลงาน วัฏจักร

เทคนิค สีอะครีลิคบนผ้าใบ, ปี 2561,

ขนาด : 120 x 92 ซม.

ผลงานชุดสรุปได้ทำการสร้างสรรค์ผลงานจำนวน 3 ชิ้น จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการ วิเคราะห์ผลงาน เพื่อให้ผู้วิจัยนำไปพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข ในส่วนของการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกของศิลปินผ่านรูปแบบการสร้างสรรค์ที่ใช้สื่อสัญลักษณ์ และทำความเข้าใจในการสื่อความหมายผ่านผลงานศิลปะ ยังคงขาดความลึกซึ้ง ทั้งยังต้องเพิ่มรูปทรงให้มีความแปลกใหม่ที่สามารถเชื่อมโยงกับแนวคิด รูปแบบ เนื้อหา องค์ประกอบทางทัศนศิลป์ กับวัสดุและเทคนิควิธีการ ต้องเพิ่มเติมเทคนิควัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างผลงาน เพื่อใช้สร้างพื้นผิวให้เกิดร่องรอย และการเพิ่มเติมในส่วนของจุดเด่นยังไม่ค่อยทำงานและยังไม่สว่าง

วิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

ชื่อผลงาน จิตวิมุต 1

เทคนิค สีอะครีลิคบนผ้าใบ, ปี 2562, ขนาด : 180 X 150 ซม.

ภาพที่ 10 ภาพผลงานชื่อ “จิตวิมุต 3”, เทคนิค สีอะครีลิคบนผ้าใบ, ปี 2562,
ขนาด : 170 X 120 ซม.

รูปแบบ งานจิตรกรรมไทยร่วมสมัย รูปแบบกึ่งนามธรรม เป็นการประกอบกันของรูปทรงกับเนื้อหา เน้นจุดเด่นด้วยขนาดของรูปทรงใหญ่ รูปทรงเล็กที่มีจำนวนมากให้ความรู้สึกขัดแย้งกัน โดยให้ค่าน้ำหนักของแสง สีในส่วนที่ต้องการให้เด่น และส่วนที่ไม่ต้องการให้เด่นใช้ค่าน้ำหนักที่เข้มในเงามืด การจัดองค์ประกอบของภาพในบรรยายภาคเป็นสีโทนเย็นสีเขียวสว่าง เป็นแสงอยู่ตรงกลาง

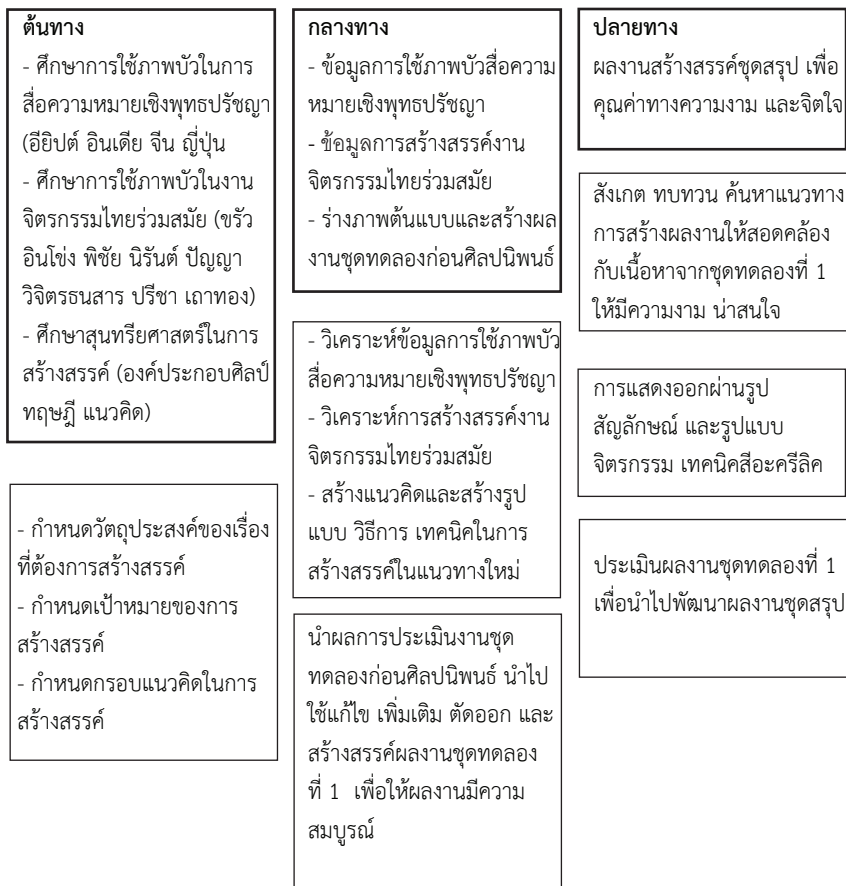
เนื้อหา งานชิ้นนี้มีเนื้อหาทางรูปทรงเกี่ยวกับสัญลักษณ์ บัว แสดงถึงของผู้มีปัญญาในทางธรรม โดยจะให้ความหมายตามรูปทรงของธรรมชาติ ส่วนเนื้อหาของเรื่อง จิตวิมุต สรรพสัตว์ทั้งหลายบนโลกต้องการแสวงหาความสุขและหาทางดับจากความทุกข์ในทางพุทธปรัชญาคือ การหาทางหลุดพ้นจากสิ่งที่เป็นกิเลส ผู้วิเจียต้องการแสดงถึงความงาม ความแปลกที่ไม่ได้มีอยู่จริงในธรรมชาติ

เทคนิค สีอะคริลิกบนผ้าใบเป็นการระบายสีเรียบมีการสร้างพื้นผิวให้เกิดร่องรอยจากการป้อนสี การปล่อยให้สีที่ไหลในส่วนที่ไม่ขัดแย้งกัน การวางจุดเด่นให้อยู่ตรงกลางภาพ และเน้นสีและน้ำหนักแสงเงาให้มีความเด่นเพิ่มขึ้น รูปทรงของบัวที่ลอยทับซ้อนกัน เป็นการทำซ้ำกันเพื่อสื่อถึงสรรพสัตว์ที่มากมายบนโลก ส่วนการนำเส้น ที่เป็นคลื่นเล็กน้อย เส้นที่พันเกี่ยวกัน มาใช้เพื่อให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว ไม่หยุดนิ่ง

ภาพที่ 11 ผลงานชุดสรุป

ผังกรอบอาศัยความรู้ในการสร้างสรรค์

ภาพที่ 12 ผังกรอบอาศัยความรู้ในการสร้างสรรค์

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยชุด จิตรกรรมไทยร่วมสมัยรูปแบบ: สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายเชิงพุทธปรัชญา ผลจากการศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยสามารถสรุปได้ตามวัตถุประสงค์ของกระบวนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้ ได้ทำการศึกษาการใช้ภาพบัวในการสื่อความหมายเชิงพุทธปรัชญา ทำให้เข้าใจถึงที่มาและความสำคัญกระบวนการคิดสร้างสรรค์ในอดีตถึงปัจจุบัน การสร้างสัญลักษณ์ในพุทธปรัชญาเพื่อแทนค่าเห็นได้จากความแตกต่างของแนวคิดทัศนคติ ความเชื่อ วิธีการสื่อสาร รูปแบบ เทคนิค รวมถึงสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลอย่างมากในการสร้างรูปแบบผลงานศิลปะแต่ละยุคสมัยที่เปลี่ยนไปตามกาลเวลาให้คุณค่าในงานศิลปะเพื่อศาสนา จากการศึกษารวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการสร้างผลงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัยได้นำผลการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีการสร้างสรรคศิลปะและผลงานศิลปะที่เกี่ยวข้อง ทำให้เข้าใจความงามทางสุนทรียะเกิดองค์ความรู้ใหม่ นำมาใช้พัฒนาผลงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัยที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์เฉพาะตน ให้ผลงานมีความสมบูรณ์ทั้งความงามและเนื้อหาในแนวคิดเรื่องพุทธปรัชญาที่เป็นเรื่องนามธรรมออกมาในแบบรูปธรรมตามประสบการณ์ของผู้วิจัยโดยตรง หรือจากการบอกเล่าการตีความหมายของประสบการณ์ ซึ่งได้รับผลกระทบทางจิตใจทางกาย ทั้งทางตรงหรือทางอ้อมทำให้เกิดคำถามปัญหาที่ไม่สามารถหาคำตอบได้ แต่พุทธปรัชญาสามารถที่บอกถึงต้นเหตุของปัญหาได้ อาจจะเป็นประโยชน์คำสอนง่ายๆที่สามารถหยิบยกมาใช้ในแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

ผลงานสร้างสรรค์จิตรกรรมไทยร่วมสมัยรูปแบบ : สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายเชิงพุทธปรัชญา ผู้วิจัยใช้การแสดงออกในรูปแบบงานจิตรกรรมที่เน้นรายละเอียดกับวิธีการเขียนแบบศิลปะตะวันตก การประกอบกันของ

รูปทรงบัวขนาดใหญ่และรูปทรงขนาดเล็กที่ทับซ้อนกันเกิดเป็นรูปทรงอิสระ การแสดงความเคลื่อนไหวด้วยการใช้เส้นที่พันเกี่ยวกัน เส้นเป็นคลื่นพุ่งเข้าหาตรงกลางภาพที่เป็นจุดเด่น น้ำหนักที่ใช้ในผลงานสร้างสรรค์ 2 มิติ ซึ่งกำหนดให้จุดของแสงเกิดขึ้นตามจินตนาการโดยที่สร้างน้ำหนักแสงอ่อนตรงกลางภาพให้เกิดแรงปะทะตั้งแต่แรกเห็น เรื่องของสีในผลงานชุดสรุปได้ใช้โทนสีเย็นเป็นส่วนใหญ่และใช้คู่สีตรงข้ามเพื่อสร้างความขัดแย้งกัน สีเขียวสื่อถึงความเจริญเติบโต ธรรมชาติ สีนํ้าเงินสื่อถึงความสงบและเศร้าในเวลาเดียวกัน โดยใช้ทฤษฎีสีแสงในบรรยายกาศตามจินตนาการ ค่าของน้ำหนักสีที่สว่างอยู่ตรงกลางเป็นจุดเด่นและให้ค่าน้ำหนักสีเข้มในส่วนที่ไม่ใช่จุดเด่นในบรรยายกาศมืดให้มีความน่าสนใจในพื้นที่ว่างรวมถึงการจัดองค์ประกอบที่มีมุมมองที่แปลกตา เน้นความสมดุลซ้ายขวาที่เท่ากันสร้างอารมณ์ของภาพให้กลมกลืนกันเกิดเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเองยังคงคุณค่าทางด้านความงามและคุณค่าทางด้านจิตใจ ผลงานชุดนี้อาจจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ชมผู้ที่สนใจศึกษาต่อไป

อภิปรายผล

งานวิจัยเรื่อง จิตรกรรมไทยร่วมสมัยรูปบัว : สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายเชิงพุทธปรัชญา ได้ทำการศึกษาสัญลักษณ์รูปบัว และแนวคิดเกี่ยวกับพุทธปรัชญาในงานจิตรกรรมไทยในอดีตของขรัวอินโข่ง และงานสร้างสรรค์ศิลปินที่เป็นแรงบันดาลใจของพิชัย นิรันต์ ปัญญา วิจิตรธนธสาร ปรีชา เกาทองและโกลด มอแน เพื่อมาสนับสนุนงานวิจัยในส่วนของแนวความคิดการใช้สัญลักษณ์รูปบัว เนื้อหาทางพุทธปรัชญาและทฤษฎีทางศิลปะว่าแต่ละคนมีความคิดในการสร้างผลงานอย่างไร การเลือกนำรูปบัวมาใช้แทนค่าในพุทธปรัชญาแทนที่จะเป็นรูปสัญลักษณ์อื่น ๆ สัญลักษณ์รูปบัวแทนปัญญาใน

พุทธศาสนา หรืออาจจะหมายถึงการเกิด คือเกิดปัญญา รู้แจ้งขององค์พระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้วิจัยพบว่าศิลปินต้องการสื่อสารให้ผลงานเกิดคุณค่าที่ลึก
ซึ้งมากขึ้น โดยการนำเรื่องพุทธปรัชญา ปรัชญาที่เกี่ยวกับชีวิตผสมกับ
จินตนาการและทฤษฎีทางศิลปะเกิดเป็นความงามมีความสอดคล้อง

การที่ผู้วิจัยเลือกบัวมาใช้แทนรูปสัญลักษณ์ในงานศิลปะแทนรูปทรง
อื่น เลือกที่คุณค่าด้านความงามคุณค่าทางด้านจิตใจของรูปทรง สี น้ำหนัก
แสงเงา ของความประทับใจในธรรมชาติเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างผลงาน
ศิลปะ ผู้วิจัยเลือกชนิดของบัวสายบัวหลวงที่ใช้ในการสร้างสรรค์ในลักษณะที่
หลากหลายทั้ง ตูม กำลังบาน บาน ร่วงโรย ฝักบัว ผสมกับคน สัตว์ สิ่งของ
ตามจินตนาการสอดคล้องกับทฤษฎีทางศิลปะที่ช่วยให้ผลงานเกิดความสมบูรณ์
ทั้งความงามของรูปทรงและเนื้อหามีความสัมพันธ์กัน ผู้วิจัยมีวิธีการนำเสนอ
ผลงานสร้างสรรค์เทคนิคแบบงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ด้วยวิธีการตัดเส้น
ในบางส่วนไม่ทั้งหมด สร้างการรับรู้ด้วยเส้น สี รูปทรง น้ำหนักอ่อนเข้ม แสง
เงาในมุมมองที่มีการทับซ้อนให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวในจินตนาการให้คุณค่าทาง
ความงาม การแสดงออกของความรู้สึกอารมณ์ที่ถ่ายทอดจากความจริงของ
ชีวิตให้คุณค่าทางจิตใจประสบการณ์แก่ผู้ชม

ข้อเสนอแนะและการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

งานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่มีแนวคิดเกี่ยวกับบัวมีเป็นจำนวนมาก
ซึ่งต่างมีมุมมองเรื่องบัวที่ต่างกันออกไป ทั้งแนวคิด กระบวนการวิธีนำเสนอ
วิธีการสื่อสารแม้กระทั่งผลงานสร้างสรรค์ ผลการศึกษาวิเคราะห์งานวิจัยการ
สร้างสรรค์ชุด จิตรกรรมไทยร่วมสมัยรูปบัว: สัญลักษณ์ในการสื่อความหมาย
เชิงพุทธปรัชญา ได้ใช้ข้อมูลจากธรรมชาติ พุทธปรัชญากับประสบการณ์ของ
ผู้วิจัย งานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจศึกษาแนวทางศิลปะที่

มีแนวคิดเกี่ยวกับการใช้สัญลักษณ์ในพุทธศาสนา เพื่อเป็นความรู้และความเข้าใจ

ข้อเสนอแนะการสร้างสรรค์ชุดนี้ได้สร้างจากพื้นฐานของจิตใต้สำนึกของผู้วิจัยเอง โดยการทบทวนความรู้สึกในเวลาที่ผ่านมา การพบเห็นการดำเนินชีวิตแบบซ้ำ ๆ เกิดเป็นภาพประทับใจในบึงบัว บัว สัตว์หลากหลายชนิดทำให้รู้สึกถึงความสบายใจ สบายตา แต่ในทางกลับกันธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ต่างเปลี่ยนแปลงไปตามวันเวลา สิ่งก่อสร้าง อาคารรวมถึงผู้คน ดังนั้นการที่จะบอกเล่าเรื่องราวผ่านงานศิลปะสะท้อนสังคม จึงมีความคิดที่จะสร้างความน่าสนใจและความแตกต่าง โดยหยิบยกในแต่ละประเด็นที่สนใจในเหตุการณ์ ประสพการณ์ นำมาใช้ในการสร้างสรรค์พัฒนาอัตลักษณ์ของตนเอง ซึ่งผู้วิจัยหวังว่าผลงานศิลปะจะสร้างความสุขให้ผู้ชม ผู้ที่สนใจสามารถตั้งคำถาม หรือสังเกตตนเอง เพื่อเป็นแนวทางในการหาเป้าหมายชีวิตของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- โปรแกรมพระไตรปิฎกภาษาไทย. (2559). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 21**. สืบค้นจาก <https://84000.org/>
- พุทธศาสนิกข. (2552). **พุทธประวัติจากหินสลัก**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์ธรรมะ.
- วิไลรัตน์ ยิ่งรอด, ธวัชชัย องค์กรวุฒิเวทย์. (2559). **ถอดรหัสภาพผนังพระจอมเกล้า-ขรัวอินโข่ง**. นนทบุรี: มิวเซียมเพรส.
- สถิต วงษ์สวรรค์. (2541). **ปรัชญาตะวันออก**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พิมพ์.
- ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์. (2544). **ปรัชญาจากภาพ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มงคลเทพ.

- ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. (2559). ศิลปะทิเบต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กำจร สุนทรพงษ์ศรี. (2555). สุนทรียศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลูด นิ่มเสมอ. (2534). องค์ประกอบของศิลปะ. กรุงเทพฯ: ไทยวิวัฒนาการ.
- สุชาติ ฤทธอง. (2553). การวิจัยสร้างสรรค์ทัศนศิลป์. ชลบุรี: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมพร จูรี. (2553). การวิเคราะห์ทัศนศิลป์. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- ไชยพจน์ หวลมานพ. (2560). สุนทรียศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ลกรุ๊ป.
- จี ศรีนิวาสน์. (2545). สุนทรียศาสตร์ปัญหาและทฤษฎีว่าด้วยความงามและศิลปะ. แปลและเรียบเรียงโดย สุเชาว์นพลอยชุม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย.
- เดือนรุ่งฟ้า เพ็ญไพสิฐ. (2553). การศึกษาวิเคราะห์สุนทรียศาสตร์ในผลงานจิตรกรรมของอาจารย์ทวี นันทขว้าง. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสนมหาบัณฑิต. สาขาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- คณิตา เลชะกุล และคณะ. (2536). บัว ราชนิไม้ม้า. มุลนิธิสวนหลวง ร. 9. กรุงเทพฯ: ด้านสุขภาพการพิมพ์.
- ปริมลภา ชูเกียรติมั่น และเสริมลภา วสุวัต. (2547). บัว ประดับในประเทศไทย
1. กรุงเทพฯ: เนชั่นบุ๊คส์.

โอชนาพุล ทองดีวัฒนา. (2556). “สุนทรียศาสตร์ตะวันตก: พัฒนาการของการแสวงหาคำตอบเกี่ยวกับศิลปะและความงาม” Veridian E Journal ฯ สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 6, 4 (ม.ค-มิ.ย), 3.